

Fler till studier med hjälp av studiestartsstöd

- Så arbetar Stockholms stad och så går det för de studerande

Sammanfattning

Arbetsmarknadsförvaltningen har under 2023 utrett hur Stockholms stads arbete med studiestartsstöd bidrar till att arbetslösa stockholmare med kort utbildning börjar studera. Studiestartsstöd är ett bidrag från CSN som vissa arbetslösa kan få under en kortare tid för att studera på grundskole- eller gymnasienivå och därmed öka chanserna till jobb. Hemkommunen bedömer vilka som tillhör målgruppen för studiestartsstödet och ska uppmana dem som kan komma i fråga att ansöka om stödet.

Utredningen visar att Stockholms stad har ett välfungerande arbete för studiestartsstödet. Samtidigt kan fler stockholmare studera med studiestartsstöd. Därför föreslås bland annat utökad information till vissa grupper av medarbetare, fler arenor för information till stockholmare som kan tillhöra målgruppen och ökad uppföljning av hur studiestartsstödet fördelas och används i stadens olika verksamheter.

Studiestartsstödet är ett viktigt verktyg för att arbetssökande ska börja studera

Utredningen visar att många studie- och yrkesvägledare, såväl som andra medarbetare inom och utanför staden, är positiva till studiestartsstödet. Det möjliggör studier med en minskad ekonomisk risk för den som står långt från arbetsmarknaden och har kort utbildning. Under 2022 studerade 430 stockholmare med studiestartsstöd och dessa personer fick sammanlagt 22,6 miljoner kronor i bidrag. Studiestartsstödet verkar också bidra till fortsatta studier med ordinarie studiemedel för målgruppen. Cirka sex av tio stockholmare som har studerat med studiestartsstöd har fortsatt studera med ordinarie studiemedel från CSN efter studierna med studiestartsstöd. Det sker även en viss förflyttning mot en mer etablerad ställning på arbetsmarknaden efter studierna med studiestartsstöd, jämfört med året innan studierna.

Fler stockholmare kan studera med studiestartsstöd

Det finns flera etablerade informationskanaler och arenor där stockholmare kan få information om studiestartsstöd. Samtidigt bedömer samtliga personer som intervjuats i utredningen att ännu fler stockholmare skulle kunna studera med studiestartsstöd, exempelvis genom att fortsätta arbetet med utökad information om studier lokalt i områden med hög arbetslöshet och låg utbildningsnivå. Vi ser också möjlighet att utöka informationen om

studiestartsstöd till vissa grupper av medarbetare som på olika sätt kan bidra i arbetet.

Förbättrad styrning genom ökad uppföljning och tydlig rollfördelning

Uppföljningen av studiestartsstödet inom arbetsmarknadsförvaltningens båda avdelningar Vuxenutbildning Stockholm och Jobbtorg Stockholm kan stärkas. Som ett underlag för uppföljning bör vägledningseenheten återkommande ta fram och förmedla viss statistik till avdelningarna.

Arbetsmarknadsförvaltningen bör också ta fram en beskrivning av roller och ansvar för arbetet med studiestartsstödet. En sådan beskrivning ska finnas enligt riktlinjerna för studiestartsstöd och den skulle kunna tydliggöra de olika förväntningar och otydligheter i ansvaret för studiestartsstöd som finns idag.

Nuvarande målgrupp för studiestartsstöd är väl avvägd

I dagsläget ser vi i utredningen inget behov av vidga målgruppen för studiestartsstöd i Stockholms stad. Detta trots att antalet personer som studerar med studiestartsstöd har minskat under 2022 och att staden inte använder hela den tilldelade resursramen från CSN (66 procent år 2022). Vi bedömer att en vidgad målgrupp inte skulle gynna träffsäkerheten för det huvudsakliga syftet med stödet – att faktiskt nå dem som har stort behov av utbildning för att närma sig arbetsmarknaden.

Innehåll

Sammanfattning	1
1 Inledning	5
1.1 Bakgrund och syfte	5
1.2 Metod	5
1.3 Studiestartsstödet – vad är det?	6
1.4 Att ha studiestartsstöd påverkar inte möjligheten till pedagogiskt stöd	10
2 Stockholmarna och studiestartsstödet	11
2.1 Antal studerande och nyttjande av medelsram.....	11
2.2 Om studierna med studiestartsstöd och de studerandes bakgrund	13
2.3 Efter studierna med studiestartsstöd	16
3 Stockholms stads arbete för att nå målgruppen för studiestartsstöd	18
3.1 Så får stockholmare information om studiestartsstödet.....	18
3.2 Medarbetares kunskap om studiestartsstödet	24
3.3 Fler stockholmare än idag kan rekryteras till studier med hjälp av studiestartsstödet	25
4 Ansvarsfördelning i stadens arbete med studiestartsstöd	27
4.1 Huvudansvaret för studiestartsstöd ligger på vägledningseenheten	27
4.2 Studie- och yrkesvägledare har olika forum och frågeställningar för studiestartsstödet	28
4.3 Det är viss otydlighet i roller och ansvar för studiestartsstödet	30
4.4 En fungerande samverkan med Arbetsförmedlingen om studier ..	31
5 Slutsatser och rekommendationer	33
5.1 Studiestartsstödet är ett viktigt verktyg för att underlätta studier...	33
5.2 Flera etablerade informationskanaler och sätt att få information om studiestartsstöd	33
5.3 Fler arenor och områden för uppsök kan leda till fler studerande med studiestartsstöd	34
5.4 Behov av utökade informationsinsatser till medarbetare om studiestartsstödet	34
5.5 Fortsatt arbete för likvärdiga möjligheter till studier med studiestartsstöd för aspiranter.....	36
5.6 Statistik för möjlighet till ökad styrning av användningen av studiestartsstöd	37

5.7	Fler möjligheter till fördjupad statistik.....	37
5.8	Det behövs ökad tydlighet om ansvars-fördelning och forum för studiestartsstödet.....	38
5.9	Kundperspektivet är en viktig utgångspunkt.....	39
5.10	Inget behov av att ändra målgruppen för studiestartsstöd i dagsläget.....	39
6	Referenser	41
6.1	Nationella beslut och rapporter	41
6.2	Interna beslut och utredningar	41
	Bilaga 1. Metod	42
	Bilaga 2. Statistik om stockholmare som studerar med studiestartsstöd	46
	Statistik från Centrala studiestödsnämnden, CSN.....	46
	Statistik från Statistiska centralbyrån, SCB.....	48

1 Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

Sedan 2017 använder sig Stockholms stad av det statligt finansierade studiestartsstödet i sitt rekryterande arbete till vuxenutbildning. Studiestartsstödet syftar till att underlätta studier för arbetssökande som har kort utbildning och ett stort behov av utbildning för att stärka sin ställning på arbetsmarknaden.

Huvudansvaret för arbetet med studiestartsstöd ligger sedan 2020 på Vuxenutbildning Stockholms vägledningsenhet inom verksamhetsområde Antagning och stöd.¹ Vägledningsenheten är också en del av Vuxenutbildningscentrum.² Även Jobbtorg Stockholms verksamheter arbetar aktivt med att rekrytera aspiranter till att söka studiestartsstöd. Studiestartsstödet är också en aktuell fråga i samverkan med andra delar av staden som socialförvaltningen och stadsdelarnas enheter för ekonomiskt bistånd.

Studiestartsstödet utgör ett viktigt verktyg för att personer som står långt från arbetsmarknaden ska komma i studier och på sikt få ett arbete för att klara sin egenförsörjning. Arbetsmarknadsförvaltningen har därför under 2023 utrett hur Stockholms stads arbete med studiestartsstöd bidrar till att arbetslösa stockholmare med kort utbildning börjar studera med hjälp av stödet. Utredningen beskriver bland annat hur tänkta målgrupper får information och möjlighet att ansöka om studiestartsstöd och hur samverkan inom staden i arbetet med studiestartsstöd fungerar. Vi har också sammanställt vilka stockholmare som studerar med studiestartsstöd och vad de studerar. Vi har även kartlagt om de har fortsatt studera och om de fått en stärkt etablering på arbetsmarknaden efter sina studier med studiestartsstöd. Resultaten av utredningen presenteras i denna rapport. I kapitel ett till fyra beskriver vi vad som framkommit i utredningen genom intervjuer, statistik och annat material. I kapitel fem sammanfattar vi utredningens slutsatser och lämnar rekommendationer på hur Stockholms stads arbete med studiestartsstödet kan utvecklas ytterligare.

1.2 Metod

Elin Sundberg och Camilla Berner, utredare på utvecklings- och utredningsstaben på arbetsmarknadsförvaltningen, har genomfört utredningen under perioden april till december 2023. De metoder vi använt i utredningen beskrivs utförligt i bilaga 1. Vi har i huvudsak

¹ *Beslut om arbetsmarknadsförvaltningens studie- och yrkesvägledning.*

² Vuxenutbildningscentrum består av fyra enheter (antagning- och testenheten, Elevteamet komvux, verksamhetsstöd och vägledningsenheten).

använt oss av kvalitativ metod i form av intervjuer och samtal. Inom arbetsmarknadsförvaltningen har fokus varit på att intervjua eller ställa skriftliga frågor till studie- och yrkesvägledare på Vuxenutbildningscentrum, på jobbtorgen och på sfi-skolor. Vi har även intervjuat flera olika samordnare och chefer. Inom övriga staden har vi intervjuat utredare på socialförvaltningen och ställt skriftliga frågor till några enhetschefer på stadsdelsförvaltningarnas enheter för ekonomiskt bistånd. Vi har även intervjuat ett utbildningsteam på Arbetsförmedlingen.

Intervjuerna har kompletterats med en genomgång av relevanta beslutsdokument, riktlinjer, lathundar, utredningar och annan dokumentation. Statistik om studiestartsstödet och de stockholmare som studerar med stödet har tagits fram genom barn- och elevregistret (BER), CSN och SCB, se mer i bilaga 1.

1.3 Studiestartsstödet – vad är det?

Studiestartsstödet syftar till ökad etablering på arbetsmarknaden genom rekrytering till studier

Studiestartsstödet syftar till att öka rekryteringen till studier bland personer som har kort utbildning och stort utbildningsbehov för att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden.³ Studiestartsstöd får lämnas för studier på grundläggande eller gymnasial nivå inom komvux eller motsvarande utbildning på folkhögskola.⁴

Studiestartsstödet ska vara ett redskap som kommunen kan använda inom ramen för sitt uppdrag att verka för att vuxna deltar i utbildning.⁵ Enligt skollagen ska varje kommun aktivt verka för att nå dem som har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå eller i anpassad utbildning på grundläggande nivå. I ansvaret ingår även att motivera dessa personer att delta i sådan utbildning. Kommunen ska också informera om möjligheterna till utbildning på komvux på gymnasial nivå och komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå, och aktivt verka för att vuxna i kommunen deltar i sådan utbildning.

Studiestartsstödet infördes 2017. Med stödet ville regeringen nå det stora antal arbetslösa som är kortutbildade och har stora utbildningsbehov, men som ändå inte tar steget till studier med ordinarie studiemedel. Trots att det svenska studiestödet är mycket förmånligt utformat kan det enligt förarbetena till förslaget finnas

³ 1 § lagen (2017:527) om studiestartsstöd.

⁴ Studiestartsstöd får därmed inte lämnas för uppdragsutbildning, sfi eller anpassad utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå.

⁵ 2 § lagen (2017:527) om studiestartsstöd.

en oro för att ta lån hos många med kort utbildning.⁶ Det kan bero på att dessa personer har en social bakgrund där det är ovanligt att skuldsätta sig för studier. Det kan också bero på en osäkerhet kring den egna studieförmågan och de framtida utsikterna på arbetsmarknaden. Om dessa personer vågar ta steget att börja studera med studiestartsstöd kan det bidra till att utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och till ökad social rättvisa – vilket är viktiga utgångspunkter för det svenska studiestödet i stort.⁷

Målgruppen för studiestartsstöd fastställs av lag, förordning och kommunens riktlinjer

Studiestartstödet kan lämnas till personer i åldern 25–60 år. Personen ska vara inskriven på Arbetsförmedlingen som arbetssökande och ska ha varit arbetslös, eller deltagit i ett arbetsmarknadspolitiskt program, under sammanlagt minst sex månader under en ramtid om tolv månader.⁸ Den sökande får inte ha haft annat studiestöd de senaste tre åren. I övrigt bedömer varje kommun om en person tillhör målgruppen för studiestartstödet. Kommunen ska anta lokala riktlinjer för rekryteringsarbetet där bland annat kriterier för att tillhöra målgruppen fastställs.⁹

Enligt Stockholms stads riktlinjer tillhör en person målgruppen för studiestartsstöd om hen helt eller delvis saknar treårig gymnasiekompetens eller kunskaper motsvarande treårig gymnasiekompetens.¹⁰ Det finns två undantag till denna huvudregel.

- Inskrivna aspiranter vid Jobbtorg Stockholm tillhör målgruppen för studiestartsstöd oavsett utbildningsbakgrund i och med att de bedöms ha en särskilt utsatt ställning på arbetsmarknaden.
- En person som har motsvarande gymnasieutbildning från ett annat hemland än Sverige kan komma ifråga för studiestartstödet om hen saknar grundläggande högskolebehörighet, t.ex. på grund av bristande språkkunskaper. Studiestartsstöd får då lämnas för de studier som krävs för att personen ska få grundläggande högskolebehörighet.

Riktlinjerna anger vilken utbildning som motsvaras av treårig gymnasiekompetens. Den som har gått en tvåårig

⁶ Prop. 2016/17:158. *Studiestartsstöd – ett nytt rekryterande studiestöd.*

⁷ Prop. 2016/17:158. *Studiestartsstöd – ett nytt rekryterande studiestöd.*

⁸ Avser 12 månader före det att ansökan om studiestartsstöd kom in till CSN. Om studierna har påbörjats före ansökan kom in till CSN ska arbetslöshetsvillkoret vara uppfyllt innan studierna med studiestartsstöd påbörjades.

⁹ Lagen (2017:527) om studiestartsstöd.

¹⁰ *Riktlinjer för det rekryterandet med hjälp av studiestartsstöd inom Stockholms stad*, dnr AMF 2022/441.

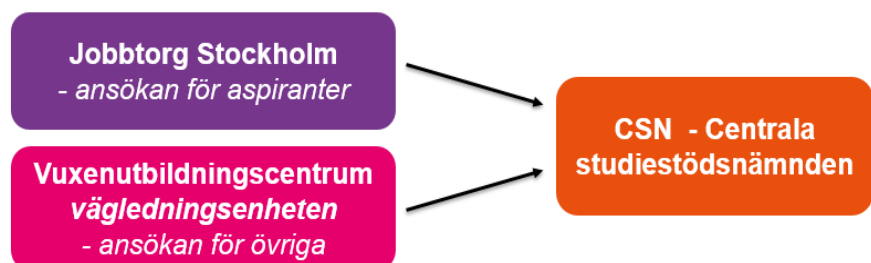
gymnasieutbildning bedöms exempelvis ha motsvarande treårig gymnasiekompetens om personen genomfört kompletterande studier om 800 poäng inom kommunal vuxenutbildning eller två terminer på folkhögskola. Det möjliggör att personer som gått en sådan tvåårig gymnasieutbildning som fanns fram till 1991 kan studera med studiestartsstöd även om de läst någon enstaka kurs sedan dess.

Kommunen ska uppmana personer att ansöka och gör prövning om målgruppstillhörighet

Kommunen ska uppmana personer som kan antas tillhöra målgruppen för studiestartsstöd, och är prioriterade, att ansöka om studiestartsstöd hos kommunen.¹¹ Den som vill studera med studiestartsstöd kan inte ansöka om stödet direkt till CSN, utan det måste gå via kommunen. Kommunen prövar om den sökande tillhör målgruppen när det gäller ålder, kort tidigare utbildning och ett stort behov av utbildning för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Om den sökande bedöms uppfylla dessa villkor ska kommunen överlämna sitt beslut tillsammans med den sökandes ansökan till CSN. CSN utreder om personen uppfyller övriga villkor för att få studiestartsstöd, till exempel att hen är inskriven på Arbetsförmedlingen och har varit arbetslös under tillräckligt lång tid. CSN beslutar därmed slutgiltigt om en person beviljas studiestartsstöd.

För aspiranter som är inskrivna i en verksamhet inom Jobbtorg Stockholm görs ansökningar om studiestartsstöd till CSN av studie- och yrkesvägledare inom verksamheterna. Samtliga inskrivna inom Jobbtorg Stockholm bedöms tillhöra målgruppen för studiestartsstöd, oavsett utbildningsbakgrund, i och med att de bedöms ha en särskilt utsatt ställning på arbetsmarknaden. För övriga stockholmare görs bedömningar om målgruppstillhörighet och ansökningar av studiestartsstöd av studie- och yrkesvägledare på Vuxenutbildningscentrum.

Figur 1. Hantering av ansökningar om studiestartsstöd

Ett bidrag som ges i mån av tillgängliga medel

Kommuner som använder sig av stödet får en årlig resursram av CSN. Studiestartsstödet är därmed inte rättighetsstyrt som studiemedel, utan ett stöd som kommunerna kan välja att använda sig av till dess att medlen är slut. De medel som tilldelas varje kommun fastställs utifrån kommunens andel av alla arbetslösa i åldern 25–60 år som saknar treårig gymnasieutbildning och som uppfyller arbetslöshetsvillkoret.¹²

Studiestartsstöd kan ges för studier på både hel- och deltid. Om studietakten är 100 % betalas stödet ut i högst 50 veckor. Under 2023 är det utbetalda beloppet för studier på heltid 2 294 kronor per vecka. Belopp och antal veckor förändras beroende på studietakt.¹³ Möjlighet finns till tilläggsbidrag om den studerande har vårdnad om barn. Studiestartsstödet är förmånligt i och med att det endast består av bidrag. Samtidigt är det lägre än ordinarie studiemedel.¹⁴

Möjlighet till kompletterande ekonomiskt bistånd

Vissa som vill börja studera med studiestartsstöd har ekonomiskt bistånd. Som huvudregel beviljas inte ekonomiskt bistånd för studier, i och med att utgångspunkten är att studier bör kunna finansieras med studiemedel. Det framgår av Stockholms stads riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd.¹⁵ Den som har ekonomiskt bistånd och vill börja studera med studiestartsstöd kan dock ha rätt till kompletterande ekonomiskt bistånd. Detta är en unik möjlighet som i praktiken berör aspiranter inom Jobbtorg Stockholm som ansöker om studiestartsstöd. Kompletterande ekonomiskt bistånd kan enligt stadens riktlinjer beviljas till studerande med studiestartsstöd, under förutsättning att planeringen skett i samverkan med socialsekreterare och att personen i övrigt uppfyller kraven för att vara berättigad till ekonomiskt bistånd. Studierna som godkänns ska vara tydligt inriktade mot självförsörjning. Om studierna med studiestartsstöd planeras som ett första steg mot vidare studier bör socialtjänstens bedömning av rätten till kompletterande ekonomiskt bistånd väga in om den sökande efter perioden med studiestartsstöd kan bli självförsörjande genom ordinarie studiemedel.¹⁶

¹² CSN, 2023, *Studiestödet 2022 – en uppföljning av studiestödets utveckling och effekter*.

¹³ Vid studier på deltid, 75 eller 50 %, förlängs perioden då det är möjligt att studera med studiestartsstöd. Beloppet sjunker med motsvarande andel.

¹⁴ Det ordinarie studiemedlet från CSN uppgår till 3 013 kronor per vecka, varav 913 kronor är bidrag och 2 100 kronor är lån.

¹⁵ Stockholms stad, 2017, *Handläggning av ekonomiskt bistånd – Riktlinjer*.

¹⁶ Stockholms stad, 2017, *Handläggning av ekonomiskt bistånd – Riktlinjer*.

1.4 Att ha studiestartsstöd påverkar inte möjligheten till pedagogiskt stöd

Utbildningsanordnaren har inte kännedom om vilken studiefinansiering respektive elev har. Hur eleven finansierar sina studier ska heller inte påverka vilket stöd i undervisningen som hen får. Enligt läroplanen för vuxenutbildningen¹⁷ är det vuxenutbildningens ansvar att varje elev får stöd och undervisning utifrån sina individuella mål, behov och förutsättningar. Det finns därmed ingen särskild typ av anpassningar eller annat stöd under studierna för den som studerar med studiestartsstöd.

¹⁷ *Läroplan för vuxenutbildningen*, SKOLFS 2012:101.

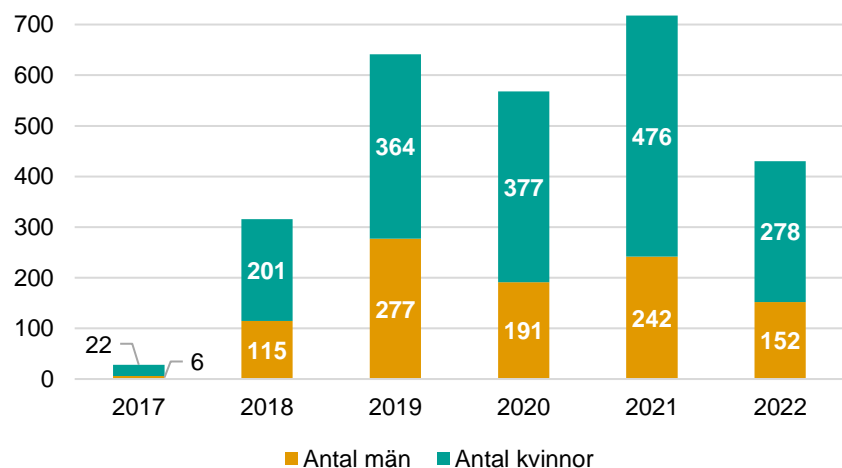
2 Stockholmarna och studiestartsstödet

All statistik bygger på uppgifter från CSN, om inte annat anges. I bilaga 2 finns kompletterande statistik redovisat i tabeller och diagram.

2.1 Antal studerande och nyttjande av medelsram

Antalet studerande stockholmare med studiestartsstöd var 28 personer under uppstartsåret 2017, för att under 2018 öka till drygt 300 personer. Under 2019 till 2021 var antalet som högst, mellan cirka 570 och 720 personer. Under 2022 studerade 430 stockholmare med studiestartsstöd. Antalet män och kvinnor som har studerat med studiestartsstöd mellan 2017 och 2022 framgår av diagram 1.

Diagram 1. Antal män och kvinnor folkbokförda i Stockholms stad som fått studiestartsstöd år 2017-2022

År 2022 betalades 22,6 miljoner ut i studiestartsstöd till stockholmare. Det utgjorde 66 procent av den tilldelade resursramen. Under 2019-2021 användes en ännu större andel av ramen, mellan 87 och 96 procent. Under den perioden gjordes en ständig uppföljning av om medlen skulle räcka året ut. Under 2019 stängdes möjligheten att ansöka om studiestartsstöd för stockholmare redan i augusti, i och med att CSN bedömde att resursramen för Stockholm skulle ta slut. Då några av de studerande som beviljades studiestartsstöd under 2019 inte påbörjade eller avbröt sina studier användes inte hela resursramen (96 procent).

Tabell 1. Utnyttjande av resursram för studiestartsstöd för Stockholms stad 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Utnyttjade medel	0,8	16,3	36,9	27,7	42,9	22,6
Resursram ¹⁸	33,7	68,1	38,5	31,8	45,8	34,5
Extra resursram ¹⁹				10,2		
Andel utnyttjade medel utifrån ursprunglig resursram	2 %	24 %	96 %	87 %	94 %	66 %

Det finns flera anledningar till att antalet stockholmare som studerar med studiestartsstöd har varierat genom åren. Faktorer som påverkat är exempelvis nivån av arbetslöshet och efterfrågan på utbildning. Det har också varit betydande förändringar av villkoren för att tillhöra målgruppen för studiestartsstöd, både nationellt och lokalt i Stockholms stads egna riktlinjer.

De första åren var studiestartsstödet nytt och behövde spridas inom staden. De första riktlinjerna från 2017 för det rekryterande arbetet med hjälp av studiestartsstöd inom Stockholms stad hade samma utgångspunkt som idag. För att bedömas ha kort utbildning och komma i fråga för studiestartsstödet behövde den sökande helt eller delvis sakna treårig gymnasiekompetens eller kunskaper motsvarande treårig gymnasiekompetens.²⁰ I mars 2018 konstaterade arbetsmarknadsförvaltningen att färre stockholmare än väntat hade beviljats studiestartsstöd. Det ledde till att arbetsmarknadsnämnden i maj 2018 fattade beslut om att vidga målgruppen.²¹ Det innebar att arbetssökande med gymnasieutbildning och högskoleutbildning kunde få studiestartsstöd, även om andra grupper skulle prioriteras i första hand vid brist på resurser.

På grund av covid-19-pandemin lättades de nationella reglerna för arbetslöshetsvillkoret upp mellan juli 2020 och december 2021. Det innebar att en person som varit arbetslös, eller deltagit i ett arbetsmarknadspolitiskt program, under kortare tid än sex månader ansågs uppfylla arbetslöshetsvillkoret. Betydligt fler i hela Sverige sökte och beviljades studiestartsstöd under denna period. Dels på grund av att det var lättare att kvalificera sig för att uppfylla arbetslöshetsvillkoret, dels för att arbetslösheten steg och därmed också efterfrågan på vuxenutbildning. Fler studerade på komvux

¹⁸ I slutet av maj varje år genomför CSN en omfördelning av medel mellan kommuner. Omfördelningen sker utifrån de kommuner som meddelat att de kan avstå från delar av sitt medel och de som meddelat att de behöver mer pengar. Denna omfördelning ingår i resursramen.

¹⁹ Extra medel som tillförts i regeringens tilläggsbudget.

²⁰ *Riktlinjer för det rekryterande arbetet avseende studiestartsstöd inom Stockholms stad*, dnr AMN 2017-0152-01.05.

²¹ *Reviderade riktlinjer för studiestartsstöd*, tjänsteutlåtande, dnr AMN 2018-0164-1.3.

under pandemin än tidigare. Dessa förändringar sammanföll med att Stockholms stad hade breddat målgruppen för studiestartsstöd till att omfatta personer med gymnasieutbildning och även i viss mån högre utbildning. Stockholms stads resursram bedömdes därmed inte räckta till alla som skulle vilja studera med studiestartsstöd. Förvaltningschef fattade därför i mars 2021 ett tillämpningsbeslut om att på nytt smalna av målgruppen för studiestartsstöd. Huvudregeln var återigen att den sökande skulle sakna treårig gymnasiekompetens eller kunskaper motsvarande treårig gymnasiekompetens för att tillhöra målgruppen, med vissa undantag.²² De nya riktlinjerna förtydligade att inskrivna aspiranter vid Jobbtorg Stockholm utgjorde ett undantag och uppfyller kommunens villkor för att tillhöra målgruppen för studiestartsstöd oavsett utbildningsbakgrund.²³

Hur Stockholms stad har arbetat rekryterande med studiestartsstödet har självklart också betydelse för antalet studerande. I och med att arbetsmarknadsläget förändrades kraftigt med pandemin, samtidigt som stora förändringar i villkoren för att tillhöra målgruppen gjordes både nationellt och lokalt i Stockholm, är det svårt att bedöma i vilken mån rekryteringsarbetet har bidragit till antalet studerande. En ytterligare faktor är att antalet nyanlända har minskat drastiskt, vilket påverkar antalet personer i etableringsprogrammet och antalet studerande på sfi. Dessa personer utgör en viktig rekryteringsbas för vidare studier med studiestartsstöd.²⁴ Det senaste året har även flera starter av kombinationsutbildningar ställts in, vilket också kan ha påverkat antalet studerande med studiestartsstöd.

2.2 Om studierna med studiestartsstöd och de studerandes bakgrund

Om studierna

Nio av tio av stockholmarna som studerade med studiestartsstöd under 2022 läste kurser inom komvux. En av tio läste på folkhögskola. Nästan samtliga studerade på heltid. 26 procent läste kurser på grundläggande nivå och 86 procent på gymnasial nivå.²⁵

²² *Tillämpningsbeslut avseende stadens riktlinjer för arbetet med studiestartsstöd*, dnr AMF 2021/222.

²³ 2022 gjordes en mindre revidering av riktlinjerna som bland annat innebar en precisering av vilken omfattning av kompletterande studier som motsvarar en treårig gymnasiekompetens för den som har gått en tvåårig gymnasieutbildning.

²⁴ Studier i endast sfi berättigar inte till studiestartsstöd, men många som studerar sfi kan vara berättigade till studiestartsstöd om de studerar grundläggande eller gymnasiala kurser, exempelvis inom en kombinationsutbildning.

²⁵ Studerande kan studera parallellt, andelarna överstiger därför 100 procent.

För hela Sverige har CSN redovisat antal som studerar en yrkesutbildning. Under 2022 studerade 61 procent av de studerande med studiestartsstöd i Sverige en yrkesutbildning. 48 procent av de studerande med studiestartsstöd studerade vid en bristyrkesutbildning. Män studerade i något högre utsträckning en yrkesutbildning, jämfört med kvinnor. Dessa uppgifter gick inte att ta fram endast för personer folkbokförda i Stockholm, enligt CSN.

Hög andel kvinnor och personer med utländsk bakgrund

Kvinnor har sedan införandet av studiestartsstödet 2017 varit i klar majoritet. Av de 430 stockholmare som studerade med studiestartsstöd under 2022 var 65 procent kvinnor och 35 procent män. Kvinnor är också i majoritet inom Stockholms stads komvux i övrigt – 2022 var cirka 60 procent av de studerande kvinnor.²⁶ För inskrivna aspiranter på jobbtorg är det också generellt en högre andel kvinnor än män som avslutas till studier.

Relativt många av det studerande är lite äldre och flera har barn. 2022 var 42 procent 40 år eller äldre. 53 procent fick tilläggsbidrag på grund av att de hade barn. 81 procent av dem som fick tilläggsbidrag var kvinnor.

En relativt stor andel av de stockholmare som studerar med studiestartsstöd är utländska medborgare. Eritrea, Syrien och Afghanistan var de tre vanligaste nationaliteterna under 2022. Andelen utländska medborgare som studerade med studiestartsstöd minskade från cirka 60 procent under 2019 och 2020, till 40 procent under 2022. Det kan till stor del bero på att antalet nyanlända med beviljat uppehållstillstånd i Sverige och i Stockholm har minskat de senaste åren. Det betyder att möjligheten till rekrytering till studier med hjälp av studiestartsstöd inom dessa grupper också har minskat.

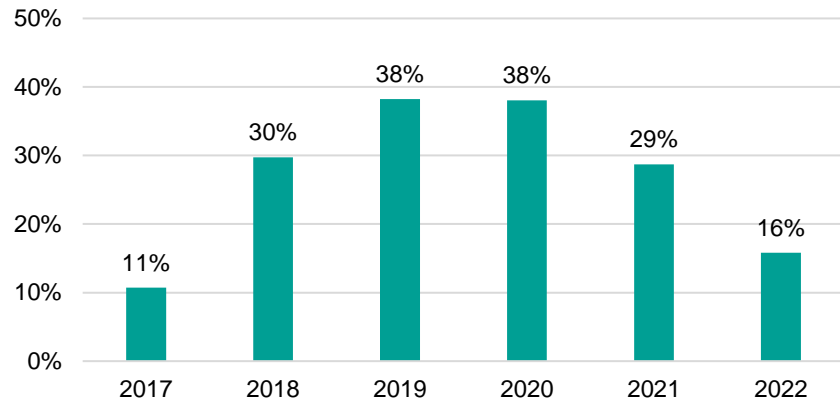
Andelen med tidigare gymnasieutbildning har minskat

En tredjedel av de studerande med studiestartsstöd under 2022 hade en kort grundskoleutbildning eller saknade utbildning helt. 16 procent hade en genomförd gymnasieutbildning vid tiden då de ansökte om studiestartsstöd, se diagram 2. Andelen med gymnasieutbildning var tidigare betydligt högre i Stockholm. Både 2019 och 2020 hade knappt 40 procent av stockholmarna som studerade med studiestartsstöd redan en fullgjord gymnasieutbildning. Mellan maj 2018 och mars 2021 var utgångspunkten i Stockholm stads riktlinjer

²⁶ Arbetsmarknadsförvaltningen, 2023, *Fokus på nästa steg 2023 – kortversion av arbetsmarknadsförvaltningens verksamhetsberättelse för 2022.*

att personer med gymnasieutbildning och även högskoleutbildning kunde få studiestartsstöd.²⁷

Diagram 2. Studerande stockholmare med studiestartsstöd med fullgjord gymnasieutbildning vid ansökan om studiestartsstöd år 2017-2022

Flest studerande kommer från Järva

Vi har även sammanställt i vilket stadsdelsområde som de som under en viss period ansökt om studiestartsstöd till CSN bor i, givet att de är registrerade i barn- och elevregistret BER för att de har sökt och i många fall påbörjat studier.²⁸ Fördelningen framgår av tabell 2.

Tabell 2. Antal och andel ansökningar om studiestartsstöd till CSN där personen har registrerats i BER, uppdelat på stadsdelsområde

Stadsdel	Antal ansökningar	Antal boende	Andel ansökningar	Arbetslöshet sept. 2022
Järva	56	91 990	0,061 %	11,1 %
Skärholmen	19	37 151	0,051 %	9,4 %
Hässelby-Vällingby	26	76 992	0,034 %	7,6 %
Enskede-Årsta-Vantör	34	103 814	0,033 %	5,3 %
Farsta	15	61 819	0,024 %	5,1 %
Skarpnäck	11	46 415	0,024 %	4,1 %
Hägersten-Älvsjö	25	125 912	0,020 %	3,6 %
Södermalm	8	130 055	0,006 %	3,2 %
Bromma	4	82 331	0,005 %	2,8 %
Kungsholmen	3	70 839	0,004 %	2,6 %
Norra innerstaden	4	154 410	0,003 %	2,3 %

²⁷ Om efterfrågan på studiestartsstöd var högre än tillgängliga medel, skulle studiestartsstödet fördelas till de grupper som staden prioriterade i övergripande styrdokument, enligt riktlinjerna.

²⁸ Det gäller ansökningar som kommit in till CSN mellan 16 augusti 2022 och 16 augusti 2023. Vi har tyvärr inte tillgång till uppgifter om vilka personer folkbokförda i Stockholm som faktiskt fått studiestartsstöd utbetalat.

Flest personer bor i Järva – 56 personer. 34 personer bor inom Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning. Därefter bor flest stockholmare som studerar med studiestartsstöd i Hässelby-Vällingby eller Hägersten-Älvsjö (26 respektive 25 personer). Få ansökningar kommer från stadsdelar med högre socioekonomi som Kungsholmen, Norra innerstaden, Bromma och Södermalm. Vi har även ställt antalet ansökningar i relation till antalet boende i stadsdelen. Störst andel ansökningar per boende har gjorts i Järva (motsvarande 6 promille) och Skärholmen (motsvarande 5 promille). Dessa stadsdelar har också högst arbetslöshet i staden och även störst andel personer som uppstår ekonomiskt bistånd. Sammantaget visar statistiken över ansökningarna på att en större andel stockholmare studerar med studiestartsstöd i områden där det finns stora behov av utbildning.

Vi har inte sammanställt hur många personer som har ansökt om studiestartsstöd via Vuxenutbildningscentrum eller via Jobbtorg Stockholm. Det är dock möjligt att ta fram dessa uppgifter.

2.3 Efter studierna med studiestartsstöd

Cirka sex av tio fortsätter studera med studiemedel

Det är relativt vanligt att stockholmare som studerat med studiestartsstöd fortsätter att studera med studiemedel. Ungefär sex av tio stockholmare har de senaste åren gått vidare till studier med studiemedel inom några år efter att de haft studiestartsstöd.²⁹ Det ligger i linje med hur det ser ut i hela Sverige, enligt CSN:s statistik. Att en person väljer att fortsätta studera med studiemedel kan bero på att veckorna med studiestartsstöd har tagit slut eller att personen valt att studera något som inte omfattas av rätten till studiestartsstöd, till exempel studier på eftergymnasial nivå.

Viss förflyttning mot en mer etablerad ställning på arbetsmarknaden

Vi har även undersökt stockholmarnas etablering på arbetsmarknaden innan och efter studierna med studiestartsstöd med hjälp av statistik från SCB för etableringsstatus. Etableringsstatus beskriver den huvudsakliga aktiviteten och anknytningen till arbetsmarknaden under ett kalenderår utifrån flera olika register.

Mönstren i statistiken visar på att det sker en viss förflyttning mot en mer etablerad ställning på arbetsmarknaden två år efter studier med studiestartsstöd, jämfört med året innan studierna. Exempelvis varken studerade eller arbetade 27 procent av kvinnorna som fick

²⁹ Se tabell 6 i bilaga 2.

studiestartsstöd år 2019 året innan studierna, se diagram 3. Två år efter studierna hade andelen kvinnor som varken arbetade eller studerade sjunkit till 12 procent. 0 procent av både kvinnorna och männen var etablerade på arbetsmarknaden året innan studier med studiestartsstöd 2019. Två år efter studierna var 14 procent av kvinnorna och 23 procent av männen etablerade på arbetsmarknaden. Liknande mönster återfinns för andra årskullar av studerande stockholmare med studiestartsstöd, se mer i bilaga 2.

Diagram 3. Etableringsstatus år 2018 och år 2021 för stockholmare som studerade med studiestartsstöd år 2019, **kvinnor**

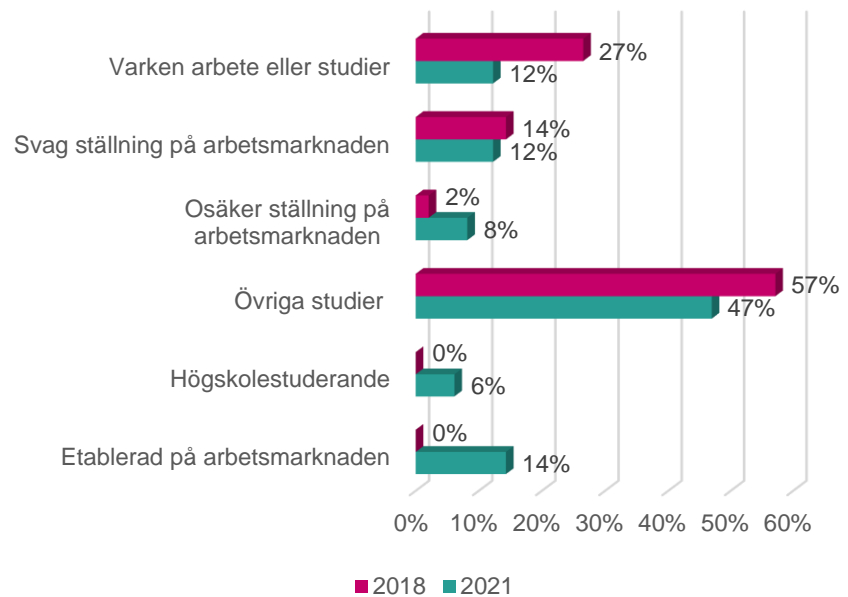
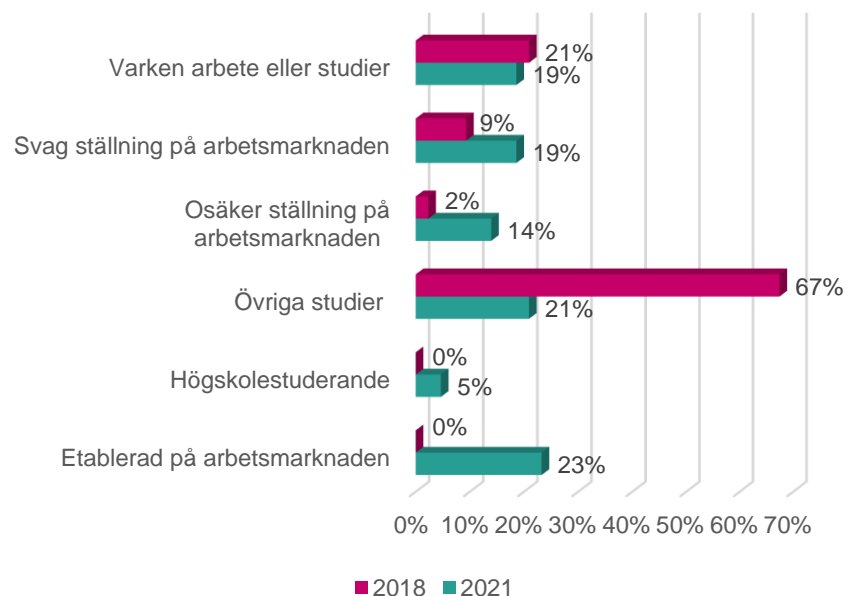

Diagram 4. Etableringsstatus år 2018 och år 2021 för stockholmare som studerade med studiestartsstöd år 2019, **män**

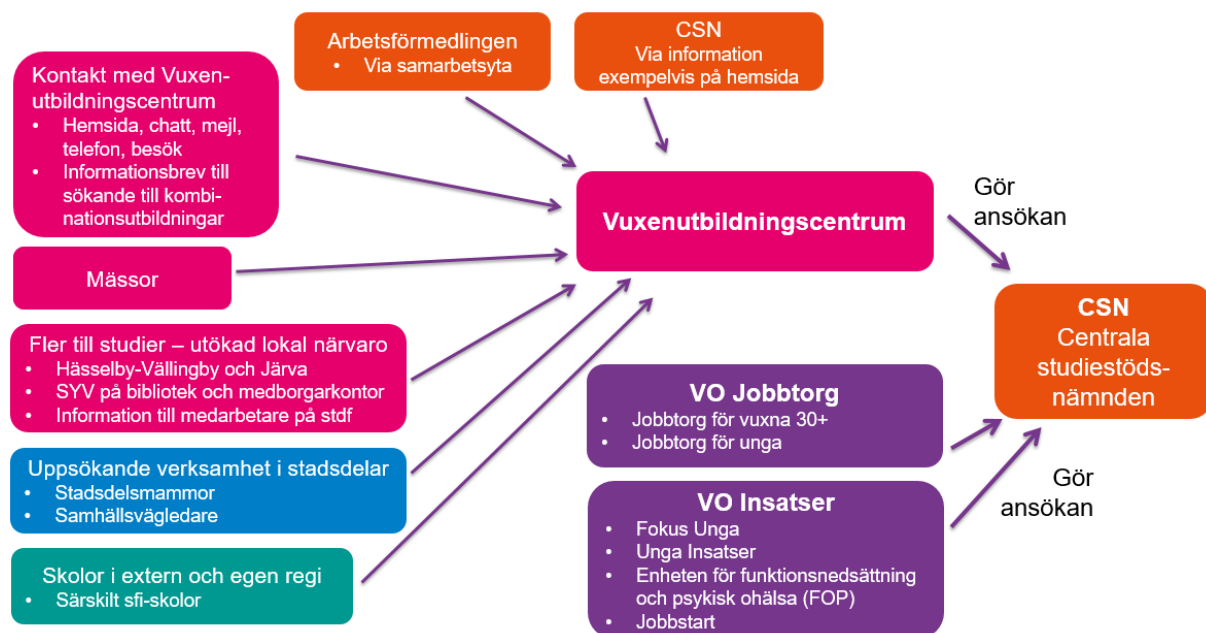

3 Stockholms stads arbete för att nå målgruppen för studiestartsstöd

3.1 Så får stockholmare information om studiestartsstödet

Vi har kartlagt hur stockholmare kan få information om att studera med studiestartsstöd och motiveras till att börja studera. Vägledningsenheten bedömer att cirka en tredjedel av stockholmarna som studerat med studiestartsstöd har ansökt via Jobbtorg Stockholm och övriga via Vuxenutbildningscentrum. Vi har i övrigt inte kunnat ta fram en mer finfördelad statistik över varifrån de som sökt och beviljats studiestartsstöd har fått information om stödet.³⁰ Avsnittet beskriver därför översiktligt de arenor och kanaler där information om studiestartsstöd ges.

Figur 2. Vägar till ansökan om studiestartsstöd i Stockholms stad

Jobbtorg Stockholm når aspiranter och vissa målgrupper genom uppsök

I och med att samtliga inskrivna på en verksamhet inom Jobbtorg Stockholm (VO Jobbtorg och VO Insatser) tillhör stadens målgrupp för studiestartsstöd är det en central arena för rekrytering till studier med hjälp av studiestartsstödet. Jobbtorg Stockholm erbjuder stöd, vägledning och arbetsmarknadsinsatser till:

³⁰ I CSN:s underlag över ansökningar framgår vilken handläggare som gjort ansökan. Utifrån det kan statistik om varifrån ansökan har skickats tas fram, men inte var den sökande först fick information om studiestartsstödet.

- personer med försörjningsstöd (ekonomiskt bistånd)
- unga som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret
- unga 20–29 år som varken arbetar eller studerar
- utrikesfödda kvinnor med svag ställning på arbetsmarknaden som nås via uppsökande arbete, och
- personer med insats inom socialpsykiatri och LSS.

Aspiranter på stadens jobbtorg har alltid möjlighet till vägledningssamtal med studie- och yrkesvägledare. De intervjuade studie- och yrkesvägledarna beskriver att studieekonomi är en central fråga i dessa samtal. Många berättar att studiestartsstödet är oerhört viktigt för att jobbtorgens målgrupper ska våga ta steget att börja studera. Även jobbcoacherna behöver ha grundläggande kunskap om studiestartsstöd. Från våra intervjuer framgår att många studie- och yrkesvägledarna informerar jobbcoacherna om möjligheten att studera med studiestartsstöd.

Stadens jobbtorg för vuxna mellan 30-65 år finns i Farsta, Skärholmen, Södermalm, Kista och Vällingby. Det uppsökande uppdraget för att nå kvinnor i åldersgruppen med svag ställning på arbetsmarknaden har funnits under flera år, och främst utgått från Jobbtorg Kista. Från och med hösten 2023 kommer arbetet även i högre grad omfatta de övriga torgen, förutom Jobbtorg City. Möjligheten att ge dessa kvinnor stöd har också utökats i och med att de från oktober 2023 kan skrivas in på ett jobbtorg och få samma möjlighet till stöd som övriga aspiranter, utan att de uppbär försörjningsstöd.³¹ Den som inte kan eller vill skrivas in kan få upp till tre rådgivande samtal. Jobbtorgen utvecklar just nu sitt utökade uppdrag att nå kvinnor med svag ställning på arbetsmarknaden för att erbjuda stöd. Arbetsmarknadsförvaltningen har även startat projektet *Kvinnors etablering* tillsammans med Arbetsförmedlingen. Projektet finansieras av Europeiska socialfonden och pågår under 2024 till 2026. Detta innebär en ökad möjlighet att nå och stötta personer i målgruppen kvinnor långt från arbetsmarknaden som skulle kunna börja studera med studiestartsstöd.

De jobbtorg som vänder sig till unga vuxna mellan 16 och 29 år finns i Globen, Skärholmen, Kista och Vällingby. Studie- och yrkesvägledarna som vi har kontaktat på jobbtorg unga beskriver att de alltid undersöker möjligheterna till studier med studiestartsstöd när de träffar aspiranter som är 25 år eller äldre. De bedömer dock att det är relativt få i deras målgrupp som kommer i fråga för studiestartsstödet. Det kan bero på ålderskriteriet, men framförallt på grund av att många haft studiemedel från CSN under de senaste

³¹ Dessa kvinnor ska bland annat ha kort utbildningsbakgrund och låga svensk-kunskaper, se *Särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453)*, dnr AMF 2022/161.

tre åren och därför inte är berättigade till studiestartsstöd. Även arbetslöshetsvillkoret är något som hindrar yngre aspiranter att stöka stödet, i och med att de generellt inte har lika långa inskrivningstider på Arbetsförmedlingen som äldre aspiranter har.

Inom jobbtorgen finns även brobyggare för romsk inkludering som arbetar uppsökande gentemot målgruppen kortutbildade romer som varken arbetar eller studerar.³² Våra intervjupersoner bedömer att brobyggarna känner till studiestartsstödet och kan informera om det. En svårighet som lyfts är att många romer av olika skäl väljer att inte skriva in sig på Arbetsförmedlingen.

Samtliga studie- och yrkesvägledare inom verksamhetsområde Insatser inom Jobbtorg Stockholm kan också ansöka om studiestartsstöd för de aspiranter som tillhör målgruppen. På enheten för funktionsnedsättning och psykiskt ohälsa (FOP) finns exempelvis en studie- och yrkesvägledaren som informerar jobbcoacher och deltagare om möjligheterna till studiefinansiering, inklusive studiestartsstödet. Få av enhetens deltagare bedöms uppfylla villkoren. Övriga enheter har vi inte haft kontakt med i utredningen.

Vuxenutbildningscentrum informerar de som har intresse av studier men också genom uppsök

För stockholmare som inte är inskrivna på Jobbtorg Stockholm görs ansökningar om studiestartsstöd till Vuxenutbildningscentrum. 14 studie- och yrkesvägledare har fördjupad kompetens om studiestartsstöd och gör bedömningar om målgruppstillhörighet och ansökningar om stödet till CSN.

Kunder informeras om möjligheten till studiestartsstöd

På Vuxenutbildningscentrums hemsida finns en kort information om studiestartsstödet och ett webbformulär att fylla i för den som är intresserad av att ansöka om stödet. Vid vägledningssamtal och annan kontakt med Vuxenutbildningscentrum via mejl, telefon, chatt och fysiska besök kan det framgå att den som är intresserad av att börja studera kan tillhöra målgruppen för studiestartsstöd. Dessa får då information om att studiestartsstöd finns som möjlig studiefinansiering och uppmanas att, tillsammans med studie- och yrkesvägledare, ansöka om stödet till CSN. I samband med antagning till kombinationsutbildningar skickar Vuxenutbildningscentrum också brev till de sökande om att studiestartsstöd finns och vilka villkor som gäller. Anledningen är att många som studerar sfi kan komma

³² Fyra brobyggare utgår från Jobbtorg Kista. I projektet *Unga brobyggare* har Jobbtorg unga Skärholmen och Jobbtorg unga Kista varsin anställd.

att tillhöra målgruppen för studiestartsstöd vid fortsatta studier utöver sfi, se mer under avsnittet om information på sfi-skolor.

Information om studiestartsstöd ges vid uppsökande verksamhet

De kanaler och rekryteringssätt som beskrivs ovan når främst de personer som redan har ett intresse av att börja studera och som aktivt har kontaktat Vuxenutbildningscentrum. Det finns också insatser med större fokus på att nå dem som inte själva planerat att börja studera. Vuxenutbildningscentrums studie- och yrkesvägledare deltar på olika mässor och andra event för att informera om bland annat studiestartsstödet. Då sprids även material från CSN. Information om studiestartsstödet har under 2022 och 2023 funnits på exempelvis Bazaren, SACO-mässan, Järvaveckan, Jobbfestivalen och mässan Yrke + framtid.

Ett viktigt arbete för att rekrytera till studier, och som även innebär utökade möjligheter att informera om studiestartsstöd, bedrivs inom projektet *Fler till studier*. Projektet startade under 2023 och handlar om att utveckla rekrytering av elever till vuxenutbildningen genom att öka den lokala närvaron och synligheten där behoven av utbildning är som störst. Till att börja med omfattas stadsdelarna Järva och Hässelby-Vällingby. Inom ramen för projektet ska den lokala närvaron i stadsdelarna stärkas på följande sätt:

- Studie- och yrkesvägledare finns tillgängliga under vissa tider på medborgarkontor och bibliotek.
- Informationsträffar om vuxenutbildningen och särskilda utbildningsmässor för de boende i stadsdelarna.
- Kunskapshöjande insatser om vuxenutbildning för personalen på stadsdelsförvaltningar, biblioteken, SHIS-bostäder och Arbetsförmedlingen.

Alla tre delar ovan innehåller information om studiestartsstöd och de studie- och yrkesvägledare som informerar lokalt är kunniga om studiestartsstöd. Enligt majoritetens budget för 2024 ska arbetssättet från projektet *Fler till studier* spridas till fler av stadens områden med hög arbetslöshet och låg utbildningsnivå. Arbetsmarknadsförvaltningen har därför fattat beslut om att under 2024 utöka arbetssättet till Skärholmen, Farsta och Hagsätra-Rågsved.

Vägledningsenheten har även informerat om studier, inklusive att studera med studiestartsstöd, på samverkansträffar för medarbetare inom arbetsmarknadsförvaltningens olika uppsökande uppdrag. Liknande information har även getts till aktörer som förvaltningen samverkar med som organisationen Svenska med baby. Även andra representanter från civilsamhället har fått information, exempelvis handledare på Stadsmissionen.

Viss information om studiestartsstöd ges på skolor i extern och egen regi

Information om studiestartsstöd finns tillgänglig för utbildningsanordnarna på Stockholms stads leverantörshemsida.

Vuxenutbildningscentrums vägledningsenhet kallar även till dialogmöten med skolornas studie- och yrkesvägledare. På dialogmötena ges övergripande information om studiestartsstöd.

Störst potential att rekrytera till studier med studiestartsstöd finns på skolor som ger utbildning i svenska för invandrare, sfi. Flera av våra intervjupersoner lyfter att elever som är i slutet på sin utbildning i sfi, och som har möjlighet att söka sig vidare till en kombinationsutbildning eller annan yrkesutbildning är en särskilt viktig målgrupp. Studier i endast sfi berättigar inte till studiemedel i någon form. Många sfi-elever, till skillnad från andra elever inom komvux, har därför inte tagit studiemedel. Sfi-elever uppfyller därmed i stor utsträckning ett av villkoren för studiestartsstöd som innebär att man inte får ha studerat med ordinarie studiemedel de tre senaste åren. En relativt stor andel elever på sfi kan också vara arbetslösa. Studiestartsstöd kan vara aktuellt för dem som fortsätter studera på komvux efter avslutad sfi, eller för dem som kombinerar studier i sfi med studier på grundläggande eller gymnasial nivå, exempelvis på en kombinationsutbildning. I utredningen har vi därför kontaktat flera studie- och yrkesvägledare på sfi-skolor i egen och extern regi.

På alla sfi-skolor där vi har intervjuat studie- och yrkesvägledare hålls någon form av information om studiestöd från CSN, där studiestartsstöd ingår i viss omfattning. Elever ställer sällan frågor om studiestartsstödet och det verkar i övrigt vara begränsad aktivitet kring studiestartsstödet på de flesta sfi-skolor. En skola utmärker sig genom att det ges riktade informationsinsatser som innefattar studiestartsstöd i samband med ansökan till kombinationsutbildningar. Flera studie- och yrkesvägledare lyfter att de gärna lär sig mer om studiestartsstödet, exempelvis hur Vuxenutbildningscentrum hanterar ansökan om studiestartsstöd eller hur mycket medel det finns kvar inom Stockholms stad. Många studie- och yrkesvägledare uttrycker generellt att de vill ha mycket kunskap om processen för ansökan, i och med att de ofta stöttar personer konkret i att kontakta Vuxenutbildningscentrum om studiestartsstöd.

Andra aktörer inom staden som har kunskap om studiestartsstöd

Det finns flera andra verksamheter och funktioner inom arbetsmarknadsförvaltningen och övriga staden där det finns kunskap om studiestartsstödet. Studie- och yrkesvägledare på *Etableringscentrum* känner till studiestartsstödet och kan informera

om det till nyanlända som är Etableringscentrums målgrupp. Det är få kunder som är aktuella för studiestartsstödet enligt dem vi haft kontakt med. Framförallt kan det vara aktuellt för dem som ska söka en kombinationsutbildning eller för dem som behöver komplettera svenska och engelska i syfte att söka vidare till högre utbildning.

Även deltagarna i insatser hos *enheten för språkstödjande insatser*, Efsi, får genom gruppvägledning information om studiestartsstöd. Efsi arbetar med att ordna praktik på arbetsplatser och ge språkstöd till deltagaren under praktikperioden.

Kurser i *samhällsorientering* för nyanlända stockholmare innehåller ingen specifik information om studiestartsstödet. Studiestartsstödet nämns varken i kursplanen eller de kursmaterial som leverantörer av kurserna använder.³³ Däremot finns viss information om studier och studiemedel. Innehållet i kursplanen kan ändras vid upphandling av nya avtal, vilket sker år 2026. Det kan finnas en möjlighet att lämna information till utbildningsanordnarna om studiestartsstödet som kan komplettera det beslutade kursinnehållet, enligt Centrum för samhällsorientering.

Information om studiestartsstödet kan också nå tänkt målgrupp via stadsdelsförvaltningarna, exempelvis via samhällsvägledare, stadsdelsmammor och socialsekreterare. *Samhällsvägledarna* informerar om kommunens verksamheter och andra viktiga samhällsfunktioner. Samhällsvägledarna har tidigare fått viss information om vuxenutbildning på deras nätverksträffar. Det kan behövas ytterligare information om studier, inklusive information om studiestartsstödet, enligt de som samordnar träffar för denna yrkesgrupp.

Även *stadsdelsmammorna* är anställda av stadsdelsförvaltningarna. De arbetar uppsökande för att sprida kunskap till kvinnor i sin stadsdel. I sin grundutbildning får stadsdelsmammorna övergripande information om studiestartsstödet. Hur väl stadsdelsmammorna känner till studiestartsstödet varierar dock. I kontakten med några stadsdelsförvaltningar framkommer att flera stadsdelsmammor inte känner till studiestartsstödet särskilt väl och skulle behöva veta mer, medan ett par brukar informera om det.

Socialsekreterare kan också informera om studier som en väg till egenförsörjning, och då ta upp möjligheten att finansiera studierna med studiestartsstöd. Vi har inte följt upp i vilken omfattning det görs. Socialsekreterarna är dock en viktig kontakt för jobbtorgen vid ansökan om kompletterande ekonomiskt bistånd för aspiranten vid

³³ Kurser i samhällsorientering ges av leverantörer som upphandlas av *Centrum för samhällsorientering*, CSO. CSO, är ett gemensamt kansli för alla kommuner i Stockholm län och Håbo kommun i Uppsala län.

studier med studiestartsstöd. Socialsekreterare kan få information om studiestartsstödet från socialförvaltningen, från jobbtorgens studie- och yrkesvägledare eller genom informationsinsatser via projektet *Fler till studier*.

Arbetsförmedlingen och staden har en upparbetad kanal för samverkan om studiestartsstöd

Arbetsförmedlingen är en av de mest centrala samverkansparterna för att rekrytera fler till studier med studiestartsstöd. Via en gemensam digital samarbetsyta kan Arbetsförmedlingens handläggare anmäla arbetssökande till studie- och yrkesvägledning på Vuxenutbildningscentrum.³⁴ Det saknas statistik över hur många av de sökande som har beviljats studiestartsstöd som har rekryterats via detta samarbete med Arbetsförmedlingen.

Under våren 2023 startade en försöksverksamhet med gruppträffar hos Arbetsförmedlingen i samarbete med Stockholms stads vuxenutbildning. Varje grupp träffades tre gånger och vid träff tre deltog studie- och yrkesvägledare från Vuxenutbildningscentrum och informerade om studier, inklusive information om studiestartsstödet. Träffarna innehöll gruppinformation såväl som möjlighet till enskilda vägledningssamtal gällande reguljära studier med en studie- och yrkesvägledare. Erfarenheten från Arbetsförmedlingen och staden är att gruppträffarna har varit ett bra sätt att nå ut till många med information om studier. Arbetssättet har tagits fram av det operativa samverkansforumet där Arbetsförmedlingen och vägledningseenheten deltar för att diskutera gemensamma frågor om utbildning och vägledning.

Vägledningseenheten bjuder även in till dialogmöten med Arbetsförmedlingens externa leverantörer av insatsen *Rusta och matcha* fyra gånger per år. På dessa dialogmöten ges bland annat information om studiestartsstöd.

3.2 Medarbetares kunskap om studiestartsstödet

Det är många av Stockholms stads verksamheter som har kontakt med stockholmare som skulle kunna komma ifråga för studiestartsstöd. Information om studiestartsstödet behöver därför kontinuerligt spridas inom staden, vilket idag görs på många sätt.

CSN har aktuellt informationsmaterial

Många av de intervjuade vänder sig vid behov till CSN som uppfattas ha bra och aktuell information om studiestartsstödet.

³⁴ Samarbetsytan används för arbetssökande som har utbildningsplikt, som kan vara målgrupp för studiestartsstöd, eller som i övrigt är intresserade av studier.

Vägledningsenheten beställer hem CSN:s foldrar och affischer om studiestartsstöd för att dela ut till kunder och under besök på medborgarkontor, bibliotek och liknande. Stockholms stad bör inte ta fram eget informationsmaterial enligt flera av dem vi har intervjuat. Anledningen är att CSN har material som alltid är aktuellt i och med att CSN beviljar och delar ut stödet.

Många medarbetare vill veta mer om studiestartsstödet

Studie- och yrkesvägledare på jobbtorg och sfi-skolor önskar mer information

Många av dem vi intervjuat inom staden, och som inte arbetar på Vuxenutbildningscentrum, beskriver att de gärna skulle vilja veta lite mer om studiestartsstödet. De beskriver att de har viss information om studiestartsstödet för att ge grundläggande information. De vet var de kan söka och hitta mer information, exempelvis på CSN:s hemsida eller genom att mejla till Vuxenutbildningscentrum. Samtidigt lyfter många att de gärna vill veta mer om studiestartsstödet, särskilt hur stor del av budgetramen som används och hur ansökningsprocessen på Vuxenutbildningscentrum går till. De vill också ha information något oftare.

Det är framförallt studie- och yrkesvägledare på skolorna som säger att de kan behöva mer information och kunskap om studiestartsstödet. Även studie- och yrkesvägledare på jobbtorgen vill veta mer om stadens arbete med studiestartsstöd och få förståelse för stadens samlade arbete för att rekrytera till studier med hjälp av stödet.

Socialsekreterare behöver kontinuerligt information om studiestartsstöd och betydelsen av studier

Många intervjuade studie- och yrkesvägledare, samordnare och chefer inom vuxenutbildningen lyfter att stadsdelarnas socialsekreterare behöver mer kunskap om vad studiestartsstödet är. De ser även positivt på generellt kunskapshöjande insatser om behovet av utbildning för att varaktigt etablera sig på arbetsmarknaden. En svårighet som lyfts av flera är att den stora personalomsättningen på socialsekreterare som handlägger ekonomiskt bistånd. Det finns därför behov av kontinuerlig information. Både utredare på socialförvaltningen och ett par av de tillfrågade enhetscheferna för ekonomiskt bistånd önskar mer information om studiestartsstödet.

3.3 Fler stockholmare än idag kan rekryteras till studier med hjälp av studiestartsstödet

Det finns fler stockholmare som skulle vara berättigade till studier med studiestartsstöd än dem som staden når idag genom olika kanaler. Det bedömer samtliga personer, både chefer och medarbetare på flera olika förvaltningar och verksamheter, som vi

har intervjuat i utredningen. Även om information om studiestartsstödet sprids på många sätt inom staden idag, visar intervjuerna på att flera medarbetare skulle kunna fördjupa sin kunskap om stödet och på så sätt nå ut till fler. Många intervjuade beskriver också att de vill att arbetsmarknadsförvaltningen ska arbeta än mer uppsökande, liknande projektet *Fler till studier*. Flera vill utöka informationsinsatserna om studiestartsstöd till dem som inte själva hittar informationen via CSN:s eller Vuxenutbildningscentrums hemsida.

Arbetet med att informera om studiestartsstödet är viktigt, särskilt för dem som generellt är tveksamma till att ta lån. I vissa kulturer är det inte accepterat att skuldsätta sig för studier. Studie- och yrkesvägledare beskriver att många personer till en början därför är mycket tveksamma även till studiestartsstöd från CSN. Det krävs ett pedagogiskt arbete för att förklara att studiestartsstödet endast är ett bidrag, och inte ett lån och att personen inte blir återbetalningskyldig om hen misslyckas med sina studier. Dessa tveksamheter kan också övervinnas genom studier med studiestartsstöd och leda till att personerna fortsätter studera med ordinarie studiemedel.

4 Ansvarsfördelning i stadens arbete med studiestartsstöd

4.1 Huvudansvaret för studiestartsstöd ligger på vägledningseenheten

När studiestartsstödet var helt nytt 2017 hade Jobbtorg Stockholm det övergripande ansvaret för arbetet med studiestartsstöd. Det innefattade att informera om stödet, besluta om målgrupps-tillhörighet och att göra samtliga ansökningar till CSN. Arbetet samordnades från utvecklings- och utredningsstaben.

År 2020 beslutade arbetsmarknadsdirektören att huvudansvaret för arbetet med studiestartsstöd ska ligga på Vuxenutbildning Stockholms vägledningseenhet på Vuxenutbildningscentrum.³⁵ Bakgrunden var bland annat den kritik som fanns mot att målgruppen för studiestartsstöd omfattar fler än jobbtorgens ordinarie målgrupp varför steget via Jobbtorg uppfattades som ologiskt. Det framgick i SYV-utredningen.³⁶ Det hade även funnits svårigheter med att hitta tydlighet och stabilitet i den interna organisationen kring frågorna. 2022 flyttades även samordningsansvaret och samordnarrollen för studiestartsstödet till vägledningseenheten, vilket tidigare legat på utvecklings- och utredningsstaben.

Vägledningseenhetens studie- och yrkesvägledare handlägger ärenden om studiestartsstöd. De gör även en uppföljning en månad efter att en person har beviljats studiestartsstöd. I uppföljningen tillfrågas personen om hen har fått utbetalningar av studiestartsstöd från CSN och om hen har börjat studera. På vägledningseenheten finns också samordnaren för studiestartsstödet placerad. Samordnaren ger behörighet till nya studie- och yrkesvägledare, både på vägledningseenheten och jobbtorgen, för att de ska kunna göra ansökningar om studiestartsstöd digitalt. Samordnaren följer även upp användningen av medelsramen, har kontakt med CSN kring medelsram och uppföljning, informerar om eventuella förändringar som rör studiestartsstödet inom staden, uppdaterar lathundar för handläggning av studiestartsstöd samt tar fram statistik över studiestartsstödet vid behov. Vidare har samordnaren ansvar för visst stadsövergripande arbete genom kontakt med socialförvaltningens utredare. Det innebär att ge information om studiestartsstödet som kan spridas vidare till chefer och biträdande chefer för enheter som handlägger ekonomiskt bistånd.

³⁵ *Beslut om arbetsmarknadsförvaltningens studie- och yrkesvägledning*, dnr AMN 2020-115-1.3.

³⁶ *SYV-utredningens slutsatser och förslag*, 2019, dnr AMN 2019-268.

4.2 Studie- och yrkesvägledare har olika forum och frågeställningar för studiestartsstödet

Studiestartsstödet diskuteras på olika typer av möten och i varierande omfattning beroende på forum. På vägledningsenheten hålls möte var fjärde vecka om studiestartsstöd för de studie- och yrkesvägledare som arbetar med handläggning av stödet. På dessa möten behandlas exempelvis bedömningar om sökande tillhör målgruppen utifrån den sökandes studiebakgrund. De nuvarande definitionerna av kort utbildning i riktlinjerna från 2021 har underlättat en enhetlig bedömning av de sökandes studiebakgrund, vilket minskat behovet av diskussion om hur man ska bedöma de sökandes meriter. Det visar våra intervjuer. Utgångspunkten för handläggningen och bedömningen av målgrupp är att det ska vara professionellt, enhetligt och rättssäkert.

Inom jobbtorgsorganisationen finns inget möte som endast berör studiestartsstöd. *SYV-i stan-nätverket* samlar studie- och yrkesvägledare på jobbtorgen. Nätverket träffas en gång per termin i storgrupp, och ännu oftare i respektive geografiskt indelat kluster.

Studie- och yrkesvägledare från både Vuxenutbildningscentrum och jobbtorgen ses på mötet *SYV-sam* för att diskutera gemensamma frågor. Vid enstaka tillfällen har det kommit upp frågor om studiestartsstödet.

Under våra intervjuer har inga synpunkter framkommit varken gällande riktlinjerna för studiestartsstöd eller de två lathundarna för arbetet som finns på Vuxenutbildningscentrum och på jobbtorgen. Många av de intervjuade studie- och yrkesvägledarna har handlagt ärenden om studiestartsstödet under lång tid och har byggt upp en stor kunskap och erfarenhet genom det praktiska arbetet. För dem som är nyare i arbetet är lathundarna ett gott stöd.

Många av studie- och yrkesvägledarna på jobbtorgen tycker att samarbetet om studiestartsstöd med Vuxenutbildningscentrum fungerar bra. Flera uttrycker att de skulle uppskatta att i större utsträckning gemensamt diskutera dilemman i handläggningen av studiestartsstöd. Några frågor är av olika karaktär mellan jobbtorg och Vuxenutbildningscentrum, medan vissa berör båda organisationerna. Det gäller exempelvis om man kan utveckla övergången för aspiranter som söker studiestartsstöd via jobbtorgen, men som vid fortsatta studier idag ska söka om studiestartsstöd hos Vuxenutbildningscentrum.

Stadsdelsförvaltningarna är viktiga samarbetsparter i frågan om kompletterande ekonomiskt bistånd central

Aspiranterna på jobbtorgen tillhör som utgångspunkt målgruppen för studiestartsstöd, enligt stadens riktlinjer. I och med att

studiestartsstödet är relativt lågt behöver många aspiranter kompletterande ekonomiskt bistånd för att klara sin självförsörjning under studierna. Det framkommer i intervjuerna med jobbtorgens studie- och yrkesvägledare. Det finns vidare vissa skillnader i hur ”generösa” eller ”restriktiva” stadsdelsförvaltningarna är med att bevilja kompletterande ekonomiskt bistånd. I flera intervjuer med studie- och yrkesvägledare, samordnare och chefer lyfts att stadsdelsförvaltningar och socialsekreterare gör olika bedömningar av rätten till kompletterande ekonomiskt bistånd. Några studie- och yrkesvägledare beskriver att de bland annat därför har informations-träffar om studier och studiefinansiering med stadsdelsförvaltningarnas socialsekreterare.

Vi har även ställt frågor till utredare på socialförvaltningen och till chefer för enheter som hanterar ekonomiskt bistånd på tre olika stadsdelsförvaltningar. Deras svar bekräftar i stort bilden av att stadsdelsförvaltningarna bedömer olika i frågor om kompletterande ekonomiskt bistånd. Alla tillfrågade enhetschefer på stadsdelsförvaltningarna beskriver att de då och då får frågor från sina medarbetare om kompletterande ekonomiskt bistånd bör beviljas. Det är ett särskilt svårt beslut om utbildningen är längre än tiden det är möjligt att få studiestartsstöd. Frågor om hur restriktiv bedömningen om kompletterande ekonomiskt bistånd ska vara lyfts och diskuteras också på socialförvaltningens tillämpningsnätverk. Trots det är det svårt att få en samsyn om när kompletterande ekonomiskt bistånd ska beviljas.

Några av de enhetschefer vi kontaktat bedömer att samverkan mellan jobbtorg och deras enhet med ansvar för ekonomiskt bistånd kan förbättras när det gäller planeringen för personer som vill studera med studiestartsstöd. Samverkan mellan jobbtorgen och socialsekreterare görs ibland i ett sent skede. Det är inte heller alltid tydligt för socialsekreteraren att studiestartsstödet inte kommer räcka under hela utbildningen.³⁷ I vissa intervjuer med personer inom arbetsmarknadsförvaltningen lyfts även att det generellt kan finnas utmaningar för jobbtorgen i samverkan med stadsdelsförvaltningarna. Några beskriver att det finns delvis olika syn på betydelsen av studier för att nå en varaktig försörjning.

³⁷ En förutsättning för att stadsdelsförvaltningen ska bevilja kompletterande ekonomiskt bistånd är att planeringen av studierna skett i samverkan med socialsekreterare och att studierna är tydligt inriktade mot självförsörjning, enligt *Handläggning av ekonomiskt bistånd – Riktlinjer*.

4.3 Det är viss otydlighet i roller och ansvar för studiestartsstödet

Det saknas en aktuell beskrivning av roller och ansvar

Enligt riktlinjerna för studiestartsstöd är det arbetsmarknadsförvaltningens ansvar att ta fram en beskrivning av roller och ansvar för arbetet med studiestartsstödet. Någon aktuell sådan rollbeskrivning finns inte. Den senaste diarieförda beskrivningen av roller och ansvarsfördelning är daterad i november 2018.³⁸ Sedan dess har flera förändringar skett i den övergripande organisationen av studiestartsstödet.

Det sker förändringar i arbetsmarknadsförvaltningens samordning av studie- och yrkesvägledning

Under 2023 pågår förändringar i samordningen av studie- och yrkesvägledning för hela arbetsmarknadsförvaltningen. Det påverkar även samordningen av studiestartsstödet, särskilt under nuvarande övergångsperiod där vi ser att det varit särskilt otydligt var och hur frågor om studiestartsstöd ska lyftas.

Sedan 2015 har det funnits en samordnarfunktion för studie- och yrkesvägledning för arbetsmarknadsförvaltningen på utvecklings- och utredningsstaben. Samordnarfunktionen ansvarade för att skapa avdelningsgemensamma processer för studie- och yrkesvägledare på jobbtorgen och inom vuxenutbildningen. I samband med att dåvarande SYV-samordnare slutade under våren 2023 beslutades att avdelningarna skulle ansvara för samordning av studie- och yrkesvägledning, utan en destinerad avdelningsgemensam samordnare med placering på utvecklings- och utredningsstaben. Verksamhetsområdeschef för VO Jobbtorg och biträdande verksamhetsområdeschef för VO Antagning och stöd har därför fått gemensamt ansvar för samordning av studie- och yrkesvägledning. I det ingår att ta fram en struktur för hur avdelningarna vill jobba framöver med frågor om studie- och yrkesvägledning och hur styrningen ska se ut. På Jobbtorg Stockholm har en studie- och yrkesvägledare fått ansvar för viss operativ samverkan mellan jobbtorgen. I uppdraget ingår också att samarbeta med samordnaren på vägledningseenheten i frågor som rör båda avdelningarna, såsom studiestartsstödet.

I slutet av 2023 har en arbetsgrupp för samordning av studie- och yrkesvägledning inrättats med namnet *Arbetsgrupp för SYV-samordning*. Arbetsgruppen ska bland annat diskutera och samordna frågor om studiestartsstödet. Arbetsgruppens roll och arbete bygger på den tidigare VISA-gruppens arbete. VISA-gruppen

har utgjort ett nav för frågor om studie- och yrkesvägledning och gruppens syfte har varit att diskutera rutiner och samverkan mellan avdelningarna. Det kan handla om gemensam kompetensutveckling, riktlinjer för SYV-uppdraget och andra gemensamma behov. I arbetsgruppen för SYV-samordning ingår fler funktioner än i den tidigare VISA-gruppen.³⁹ Arbetsgruppen leds inledningsvis av verksamhetschef för VO Jobbtorg och biträdande verksamhetschef för VO Antagning och stöd.

Otydligt vad samordningsansvaret för studiestartsstöd innebär, särskilt gentemot jobbtorgen

Det finns vissa oklarheter i vad vägledningsenhetens samordning av studiestartsstödet ska och bör innefatta, enligt våra intervjuer. Flera menar att det särskilt behöver tydliggöras vilket ansvar vägledningsenheten har för att samordna frågor om studiestartsstöd på jobbtorg. Några önskar att vägledningsenheten tar mer ansvar för att ta in, samordna och vid behov driva frågeställningar som rör studiestartsstöd på jobbtorgen. Det kan exempelvis handla om att se till att utbildningar för handläggning av studiestartsstöd för studie- och yrkesvägledare på jobbtorgen kommer till stånd om behovet uppstår. På vägledningsenheten bedömer man idag att det saknas ett tydligt mandat för att samordna specifika frågor eller utbildningar som rör jobbtorgens interna arbete med studiestartsstöd. Däremot tar vägledningsenheten gärna emot frågor och hjälper till vid behov.

4.4 En fungerande samverkan med Arbetsförmedlingen om studier

Sedan några år tillbaka finns en etablerad och fungerande samverkan mellan Arbetsförmedlingen och vägledningsenheten, vilket framgår både i våra intervjuer med personer inom Stockholms stad och Arbetsförmedlingen. Det finns rutiner och arbetssätt som har satt sig i respektive organisation. Samverkan sker i ett forum som består av biträdande enhetschef och studie- och yrkesvägledare från vägledningsenheten samt sektionschefer och handläggare från Arbetsförmedlingens utbildningsteam vid deras tre kontor Järva, City och Globen. Samverkansforumet har regelbundna möten om reguljära studier generellt, som också innefattar studiestartsstödet.

Praktiskt sker samverkan om studiestartsstödet för enskilda arbetssökande via den digitala samarbetsyta som Stockholms stad tillhandahåller. Vi har inte kunnat kartlägga i detalj hur

³⁹ Deltagande funktioner är samordnare för studiestartsstöd, enhetschef på vägledningsenheten, studie- och yrkesvägledare med ansvar för operativ samordning mellan jobbtorgen och dennes enhetschef, en studie- och yrkesvägledare från Etableringscentrum, en kommunikatör samt en studie- och yrkesvägledare och en rektor från stadens skolor i egen regi.

Arbetsförmedlingen arbetar för att rekrytera arbetssökande till studier. Vår intervju med ett utbildningsteam på ett lokalkontor visar hur det kan gå till. De arbetssökande som under det första planeringssamtalet med en arbetsförmedlare bedöms vara aktuella för studier skickas till utbildningsteamet för vidare handläggning. Många arbetssökande vill i första hand studera med aktivitetsstöd, enligt dem vi intervjuat. Dels beror det på att många arbetssökande inte känner till studiestartsstödet, dels vill de ogärna ta lån. Även om studiestartsstödet är ett bidrag kan det behövas en del information och motivation för att ta steget att studera med studiestartsstöd.

Fler arbetssökande på Arbetsförmedlingen skulle kunna studera med studiestartsstöd, enligt de arbetsförmedlare som vi har intervjuat. Arbetsförmedlarna önskar mer tid med varje arbetssökande för att kunna motivera fler till studier. Arbetsförmedlarna uppskattade att gruppträffarna som genomfördes tillsammans med Stockholms stad möjliggjorde personliga möten. Det uppfattades vara mer motiverande än att ha telefonsamtal mellan arbetsförmedlare och arbetssökande. Även intervjuade inom Stockholms stad tror att Arbetsförmedlingen kan rekrytera fler till studier och anmäla fler arbetssökande till vägledning inför studier via den gemensamma samarbetsytan.

Arbetsförmedlingens regionkontor för Stockholm-Gotland har under hösten 2023 bildat en analysgrupp som ska undersöka varför Arbetsförmedlingen generellt hänvisar så få till studier. Gruppen ska analysera vilka hinder som finns på olika nivåer i myndigheten och hur dessa hinder kan undanröjas. Gruppens arbete kommer pågå under hela 2024 och genomförs i samarbete med chefer och medarbetare inom Vuxenutbildning Stockholm.

5 Slutsatser och rekommendationer

5.1 Studiestartsstödet är ett viktigt verktyg för att underlätta studier

Studiestartsstödet är ett mycket uppskattat verktyg i kommunens arbete för att fler ska vilja och ha möjlighet att studera. Utredningen visar att många studie- och yrkesvägledare, såväl som andra medarbetare inom och utanför staden, är positiva till att studiestartsstödet möjliggör studier med en minskad ekonomisk risk för den som står långt från arbetsmarknaden och har kort utbildning. Många i målgruppen kan dra sig för att ta lån, både av kulturella skäl och av rädsla att bli återbetalningsskyldiga. Studiestartsstödet är på så sätt ett attraktivt val, för den som uppfyller alla villkor för stödet.

Studiestartsstödet verkar också bidra till fortsatta studier med ordinarie studiemedel för målgruppen. Cirka sex av tio stockholmare som studerat med studiestartsstöd har studerat med ordinarie studiemedel från CSN efter studierna med studiestartsstöd. Det sker även en viss förflyttning mot en mer etablerad ställning på arbetsmarknaden efter studierna med studiestartsstöd, jämfört med året innan studierna.

5.2 Flera etablerade informationskanaler och sätt att få information om studiestartsstöd

Det finns många sätt som en person, som kan tillhöra Stockholms stads målgrupp för studiestartsstödet, kan nå av information om stödet. Inskrivna aspiranter på jobbtorgen, såväl som personer som nås genom jobbtorgens uppsökande arbete, får information om studier och möjligheter till studiefinansiering via studiestartsstödet vid behov. Stockholmare som har kontakt med Vuxenutbildningscentrum får information om studiestartsstödet om det framgår att en person kan tillhöra målgruppen. Vuxenutbildningscentrum informerar även stockholmare om studiestartsstöd via mässor och lokalt i Järva och Hässelby-Vällingby genom projektet *Fler till studier*. Vuxenutbildningscentrums vägledningsenhet informerar även kontinuerligt en rad funktioner och verksamheter inom och utom staden om studiestartsstöd, exempelvis socialförvaltningen, på nätverksträffar för skolornas studie- och yrkesvägledare, på stadsdelsmammornas grundutbildning och för representanter från civilsamhället. Utredningen visar på så sätt att det finns många etablerade informationskanaler inom staden och till stockholmare om studiestartsstöd. I följande avsnitt beskriver vi hur detta arbete kan breddas och utvecklas ytterligare.

5.3 Fler arenor och områden för uppsök kan leda till fler studerande med studiestartsstöd

Fler stockholmare kan studera med studiestartsstöd. I och med att medelsramen för Stockholms stad inte utnyttjas till fullo (66 procent under 2022) finns möjlighet för fler att ansöka och beviljas studiestartsstöd. Samtliga personer vi har intervjuat i utredningen bedömer att det finns många stockholmare som kan tillhöra målgruppen för stödet men som ännu inte nås av information om det. Flera intervjupersoner vill därför utöka informationsinsatserna om studiestartsstöd, särskilt till dem som inte redan har ett intresse av studier och själva kan hitta information om stödet på CSN:s eller Vuxenutbildningscentrums hemsida. Att rekrytera till studier med studiestartsstöd går därför hand i hand med stadens uppsökande verksamhet.

2023 har flera nya arenor öppnats upp för utökad rekrytering till studier, där studiestartsstödet utgör ett viktigt verktyg. Vi är positiva till jobbtorgens utökade möjligheter att söka upp och erbjuda stöd till kvinnor mellan 30-64 år med svag ställning på arbetsmarknaden. Det öppnar upp för att nå fler utrikes födda kvinnor i behov av studier för att etablera sig på arbetsmarknaden. Många intervjuade lyfter också att projektet *Fler till studier* är viktigt för att arbeta mer uppsökande och rekryterande mot studier. Projektet syftar till att utveckla rekrytering av elever till vuxenutbildningen genom att öka den lokala närvaron och synligheten där behoven av utbildning är som störst. Arbetssättet ska under 2024 spridas till fler områden med hög arbetslöshet och låg utbildningsnivå. På så sätt kan fler stockholmare få information om studier och studieekonomi, både direkt av studie- och yrkesvägledare, men också indirekt via kunskapshöjande insatser till medarbetare och civilsamhället.

Att informera om studiestartsstöd bör fortsatt vara en del av det generella informations- och motivationsarbetet till studier, snarare än allt för riktade insatser endast om studiestartsstödet. Anledningen är att endast en viss grupp personer kommer uppfylla villkoren för studiestartsstöd och många kan därför behöva annan information om studiefinansiering.

5.4 Behov av utökade informationsinsatser till medarbetare om studiestartsstödet

Det finns många medarbetare inom arbetsmarknadsförvaltningen som beskriver att de gärna skulle vilja veta lite mer om studiestartsstödet. Det är framförallt studie- och yrkesvägledare på sfi-skolor som säger att de kan behöva mer kunskap om studiestartsstödet. Även studie- och yrkesvägledare på jobbtorgen vill veta mer om stadens arbete med studiestartsstöd. De efterfrågar mer kunskap om

stadens samlade arbete för att rekrytera till studier med hjälp av stödet. Dessa har även en viktig roll att informera jobbcoacher om studiestartsstödet. Det finns därmed flera grupper av studie- och yrkesvägledare både på sfi-skolorna och på jobbtorgen som har potential att bidra ännu mer i arbetet med studiestartsstöd. Många av dessa studie- och yrkesvägledare ger också handfast stöd till personer som ska ansöka om studiestartsstöd och de vill därför ha god förståelse av hur det går till för att utgöra ett gott stöd och kunna svara på frågor. Även andra verksamheter som möter personer som kan tillhöra målgruppen behöver fortsatt kontinuerlig information om studiestartsstöd, exempelvis Etableringscentrum och Enheten för funktionsnedsättning och psykisk ohälsa (FOP).

Socialförvaltningens utredare önskar också utökad information om studiestartsstödet som de kan kommunicera vidare till chefer och socialsekreterare inom stadsdelarnas socialtjänst. Även stadsdelsmammor och samhällsvägledare skulle kunna vara viktiga grupper att ge utökad information till. Det bör också övervägas om det ska ingå i kurser i samhällsorientering.

Vi föreslår därför att vägledningsenheten tar fram ett årshjul alternativt en kommunikationsplan för studiestartsstödet. Årshjulet bör innehålla alla de informationsinsatser som vägledningsenheten redan idag gör om studiestartsstöd till stadens verksamheter. Utifrån det kan man utöka informationen, både till innehåll och att den ges oftare eller på nya sätt. Om vägledningsenheten årligen deltar i ett möte och informerar om studiestartsstödet kanske viss information kan mejlas vid ett annat tillfälle, osv. Exempel på vad informationen kan innehålla:

- Målgruppen för studiestartsstöd
- Antal stockholmare som beviljats studiestartsstöd hittills i år och användningen av medelsramen
- Fördelar med studiestartsstödet
- Hur ansökan om studiestartsstöd går till
- Var man kan vända sig med frågor
- Tips på informationsmaterial från CSN (filmer på olika språk, broschyrer att ladda ned, mm)

Vi tror också att utökad information och inspirerande inslag på intranätet eller i nyhetsbrev kan vara värdefulla verktyg som vägledningsenheten kan använda i högre grad i sin kommunikation om studiestartsstöd till stadens medarbetare. Det kan innehålla delar av informationen ovan eller korta nyheter om någon som studerat med studiestartsstöd eller en intervju med någon som arbetar med stödet.

En utmaning är att medarbetare ska ha kunskap om studiestartsstödet och kunna informera om det till rätt personer, samtidigt som

det finns många som inte kvalificerar sig till stödet. Därför har några intervjuade ställt sig tveksamma till att informera om studiestartsstödet på sociala medier, offentliga platser och liknande. Studiestartsstödet behöver istället finnas ”top of mind” hos många medarbetare även om stödet bara gäller ett mindre antal personer inom olika verksamheter, exempelvis på jobbtorgen för unga eller på en sfi-skola. Det centrala budskapet som många behöver känna till är att det finns ett studiestöd som är ett bidrag för vissa personer som varit arbetslösa en tid. Centralt är också att studiestartsstödet inte är ett lån, och det finns därmed ingen ekonomisk risk att bli återbetalningsskyldig.

5.5 Fortsatt arbete för likvärdiga möjligheter till studier med studiestartsstöd för aspiranter

I och med att studiestartsstödet är relativt lågt behöver många aspiranter kompletterande ekonomiskt bistånd för att klara sin självförsörjning under studierna, enligt våra intervjuer. De intervjuade upplever att det finns vissa skillnader i hur ”generösa” eller ”restriktiva” stadsdelsförvaltningarna är med att bevilja kompletterande ekonomiskt bistånd. Det innebär en risk för att stockholmarna i olika delar av staden inte har likvärdiga möjligheter att studera med studiestartsstöd. Skillnader i bedömningarna kan bero på olikheter i hur lagar och riktlinjer tolkas mellan olika stadsdelars socialtjänst. Det har också betydelse hur samverkan ser ut mellan varje jobbtorg och stadsdelsförvaltning både på organisatorisk nivå och för varje aspirant när det gäller studiestartsstöd. Vi ser därför i utredningen att flera inom arbetsmarknadsförvaltningen på olika sätt kan bidra till en god samverkan för att möjliggöra studier för de aspiranter som är i behov av utbildning för en hållbar etablering på arbetsmarknaden.

Grunden i arbetet är att varje jobbtorg ansvarar för att kontinuerligt följa upp hur samverkan med stadsdelsförvaltningarna om studiestartsstöd fungerar. Det handlar om att säkerställa att samverkan inför studier med studiestartsstöd för en person med ekonomiskt bistånd sker i tillräckligt god tid och att upptäcka behov av förändrade rutiner för samverkan. Det är ett fortlöpande arbete, särskilt då personalomsättningen på socialsekreterare är stor. Jobbtorgens studie- och yrkesvägledare bör också fortsätta och vid behov utöka informationsinsatser till stadsdelsförvaltningarnas socialsekreterare och chefer om betydelsen av studier och om studiefinansiering. Liknande insatser för medarbetare inom projektet *Fler till studier* är även de fortsatt viktiga. Utöver detta behöver verksamhetschef för Jobbtorg fortsätta ansvara för att lyfta frågan om en likvärdig bedömning av kompletterande ekonomiskt bistånd i möten med stadsdelsförvaltningarnas chefer och biträdande chefer för enheter för ekonomiskt bistånd.

Socialförvaltningen ska skapa förutsättningar för en likvärdig och rättssäker socialtjänst i hela Stockholms stad och är därför en central samarbetspart i arbetet. Vägledningseenheten kan bidra genom att kontinuerligt informera socialförvaltningen om exempelvis betydelsen av studier, möjligheten till studiestartsstöd, statistik över resursanvändning eller hur det går för de studerande.

5.6 Statistik för möjlighet till ökad styrning av användningen av studiestartsstöd

Vi ser möjlighet att utöka uppföljningen av studiestartsstöd för chefer och ledningsgrupper inom Vuxenutbildning Stockholm och Jobbtorg Stockholm. Det är ett chefsansvar att återkommande följa upp och diskutera användningen av studiestartsstödet inom olika verksamheter. Som ett underlag för uppföljning bör vägledningseenheten återkommande ta fram och förmedla viss statistik till verksamhetsområdeschef för VO Jobbtorg och verksamhetsområdeschef för VO Antagning och stöd. Det kan exempelvis göras varje halvår eller tertial. Den nya arbetsgruppen för SYV-samordning bör också vara ett forum där statistiken lyfts och analyseras. Statistiken bör innefatta hur stor del av medelsramen som gått åt och en bedömning av om det finns utrymme att ännu fler ansöker om att studera med studiestartsstöd. Ytterligare en statistik som är möjlig att sammanställa är antalet ansökningar som gjorts av Vuxenutbildningscentrum och av varje jobbtorg eller annan enhet inom VO Insatser. Denna statistik har tidigare tagits fram av vägledningseenheten. Detta bör vara ett underlag för diskussion för avdelningens ledningsgrupp och på varje enhet om man når tillräckligt många aspiranter för att studera med studiestartsstöd.

Vi ser även behov av fördjupad kunskap och analys av hur de som ansöker om studiestartsstöd har fått information om stödet. Det skulle kunna läggas till som en fråga i Vuxenutbildningscentrums ansökningsformulär. På så sätt kan man följa upp om ökade informationsinsatser inom olika arenor verkar leda till fler ansökningar. Det är ett viktigt underlag för styrning.

5.7 Fler möjligheter till fördjupad statistik

Vi förordar att arbetsmarknadsförvaltningen fortsatt årligen begär ut och sammanställer statistik om studiestartsstödet från CSN, liknande den statistik som presenterats i kapitel 2 och som även tidigare kontinuerligt begärts ut och sammanställts av vägledningseenheten. Det ger en bra överblick över de studerandes bakgrund (exempelvis kön, utbildningsbakgrund, ålder och utländsk bakgrund) och även viss information om vad de studerar. Det ger ett underlag för att följa och analysera eventuella förändringar i vilka som studerar med studiestartsstöd. Det kan utgöra underlag för

diskussioner för studie- och yrkesvägledare som arbetar med studiestartsstöd, för den nya arbetsgruppen för SYV-samordning och för ledningsgrupper både inom Vuxenutbildning Stockholm och Jobbtorg Stockholm.

Det är fortsatt relevant att beställa statistik från SCB om etableringsgrad för de stockholmare som studerar med studiestartsstöd. Måttet har två års fördröjning och studiestartsstödet har bara funnits sedan 2017, så de tidsserier vi fått som underlag till denna rapport är relativt korta. Det vore därmed intressant att följa utvecklingen över längre tid.

Det är viktigt att utökad inhämtning och sammanställning av statistik används för analys och uppföljning i de forum som kan dra nytta av statistiken i utvecklingen av stadens arbete med studiestartsstöd.

5.8 Det behövs ökad tydlighet om ansvarsfördelning och forum för studiestartsstödet

Det saknas idag en aktuell beskrivning av roller och ansvar för arbetet med studiestartsstödet. Enligt riktlinjerna för studiestartsstöd är det arbetsmarknadsförvaltningens ansvar att ta fram en sådan. Vi ser behov av att förvaltningen tar fram en sådan beskrivning, i och med att det finns olika förväntningar och upplevd otydlighet i ansvaret för studiestartsstöd. Det rör särskilt vad det konkret innefattar att vägledningseenheten har *huvudansvaret* för studiestartsstödet, exempelvis i vilken mån som vägledningseenheten ska ansvara för samordning av frågor som rör studiestartsstöd på jobbtorgen. Samordningen av studiestartsstödet har också påverkats av att det under 2023 har pågått förändringar i samordningen av studie- och yrkesvägledning för hela arbetsmarknadsförvaltningen.

Samverkan mellan jobbtorgens studie- och yrkesvägledare och vägledningseenheten sker idag kontinuerligt i enskilda ärenden och vid frågor. Det sker också under SYV-sam-möten där medarbetare från både Vuxenutbildning Stockholm och Jobbtorg Stockholm deltar. Studiestartsstöd kan där kontinuerligt vara en punkt på agendan. När den nya arbetsgruppen för SYV-samordning kommer igång med sitt arbete ger det också utökade möjligheter att diskutera och samordna frågor om studiestartsstöd mellan avdelningarna, vilket är positivt. Länken mellan vägledningseenheten och jobbtorgens studie- och yrkesvägledare kan också stärkas genom att samordnaren för studiestartsstöd deltar på jobbtorgens SYV-i-stannätverk, vilket tidigare gjorts.

Utöver detta ser vi att det kan finnas anledning att vid enstaka tillfällen ha gemensamma möten för samtliga studie- och yrkesvägledare inom Vuxenutbildningscentrum och Jobbtorg

Stockholm som arbetar med studiestartsstöd. Bakgrunden är att flera av de studie- och yrkesvägledare inom jobbtorgen som vi intervjuat efterfrågar forum för att särskilt diskutera studiestartsstöd tillsammans med Vuxenutbildningscentrums studie- och yrkesvägledare. Gemensamma möten kan vara ett tillfälle att lära om varandras kunder och processer, att få inspiration, att gemensamt ta del av och analysera statistik, lära sig mer om uppsök i staden, osv. Vi tror också att gemensamma möten kan vara viktiga för att skapa en ”vi-känsla” genom att synliggöra hur olika verksamheter bidrar till att stockholmare får möjlighet att studera.

5.9 Kundperspektivet är en viktig utgångspunkt

I denna utredning har vi inte intervjuat sökande till studiestartsstöd eller på andra sätt tagit in deras upplevelse av att söka till studier med studiestartsstöd. En möjlighet för att fortsatt utveckla Stockholms stads arbete med studiestartsstöd är därför att intervju personer som börjat studera med studiestartsstöd och exempelvis kartlägga hur deras kundresa sett ut och upplevts. Stockholms stad arbetar på olika sätt alltmer uppsökande för att ge råd och stöd både om arbete och studier. Att kontinuerligt undersöka och analysera hur och var staden kan nå människor i behov av utbildning är därför viktigt. Det kan också innefatta att kartlägga hinder och drivkrafter för att studera. Tjänstedesign som metod kan vara till hjälp i denna typ av utvecklingsarbete.

5.10 Inget behov av att ändra målgruppen för studiestartsstöd i dagsläget

I dagsläget ser vi i utredningen inget behov av att återigen vidga målgruppen för studiestartsstöd i Stockholms stad. Detta trots att antalet personer som studerar med studiestartsstöd har minskat under 2022 och att staden inte använder hela den tilldelade medelsramen från CSN. Man skulle därmed kunna argumentera för att öppna upp för fler att tillhöra målgruppen. Vår bedömning är att det inte skulle gynna träffsäkerheten – att faktiskt nå dem som har stort behov av utbildning för att närma sig arbetsmarknaden. Det riskerar istället att främst attrahera personer som redan vill och kan studera med ordinarie studiemedel.

Att återigen vidga målgruppen för studiestartsstöd i Stockholms stad riskerar också att inte gå hand i hand med lagstiftningens intentioner. Enligt förarbetena till lagen om studiestartsstöd ska i första hand personer som inte har en avslutad utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå omfattas av studiestartsstödet.⁴⁰ I undantagsfall bör dock även personer som har en avslutad

utbildning på gymnasial nivå anses ha kort utbildning, under förutsättning att den tidigare utbildningen med hänsyn till dess ålder och omfattning behöver kompletteras med ytterligare studier på grundläggande eller gymnasial nivå. På detta sätt ville lagstiftaren säkerställa att studiestartsstödet lämnas till personer med betydande utbildningsbehov. Under 2022 hade 16 procent av de stockholmare som studerade med studiestartsstöd en avslutad gymnasial utbildning vid tiden för ansökan om studiestartsstödet. Vi bedömer att det är en mer rimlig andel som har en tidigare gymnasieutbildning, jämfört med uppemot 40 procent under 2020 och 2021.

Vägledningseenheten har särskilt lyft betydelsen av en enhetligt, rättssäker och professionell handläggning av studiestartsstödet. Om medlen för studiestartsstödet tar slut i oktober så uppfattas det inte rättvist gentemot dem som får kännedom om stödet senare och vill studera i november och december. Vi bedömer också att det är svårt att kommunicera sådana förändringar till alla studie- och yrkesvägledare i staden, men framför allt till alla som på olika sätt arbetar uppsökande och behöver känna till studiestartsstödet översiktligt. För att så många medarbetare som möjligt i Stockholms stad ska ha aktuell och tillförlitlig kunskap om studiestartsstödet, och kunna informera om det till rätt personer, behöver regelverket och medelsramen vara förutsägbar. Att årligen öppna upp och stänga för ansökan för att medlen tar slut, eller att smalna av och vidga målgruppen, riskerar att skapa frustration hos sökande och medarbetare.

Sammanfattningsvis förordar vi istället att fler stockholmare med stora utbildningsbehov nås genom ökad information till vissa grupper av medarbetare, fler arenor för information till stockholmare som skulle kunna tillhöra målgruppen och genom en ökad uppföljning av hur studiestartsstödet fördelas och används i stadens olika verksamheter.

6 Referenser

6.1 Nationella beslut och rapporter

CSN, 2023, *Studiestödet 2022 – en uppföljning av studiestödets utveckling och effekter*, rapport 2023:2.

Lag (2017:527) om studiestartsstöd.

Läroplan för vuxenutbildningen, SKOLFS 2012:101.

Proposition 2016/17:158. *Studiestartsstöd – ett nytt rekryterande studiestöd*.

6.2 Interna beslut och utredningar

Arbetsmarknadsförvaltningen, 2023, *Fokus på nästa steg 2023 – kortversion av arbetsmarknadsförvaltningens verksamhetsberättelse för 2022*.

Beslut om arbetsmarknadsförvaltningens studie- och yrkesvägledning, dnr AMN 2020/115-1.3.

Reviderade riktlinjer för studiestartsstöd, tjänsteutlåtande, dnr AMN 2018-0164-1.3.

Riktlinjer för det rekryterande arbetet avseende studiestartsstöd inom Stockholms stad, dnr AMN 2017-0152-01.05.

Riktlinjer för det rekryterandet med hjälp av studiestartsstöd inom Stockholms stad, dnr AMF 2022/441.

Stockholms stad, 2017, *Handläggning av ekonomiskt bistånd – Riktlinjer*, beslutade av kommunfullmäktige 2017-10-16.

Studiestartsstödet funktioner, bilaga i ärende 2019-600 daterad 2018-11-05.

SYV-utredningens slutsatser och förslag, dnr AMN 2019-286.

Särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453), dnr AMF 2022/161.

Tillämpningsbeslut avseende stadens riktlinjer för arbetet med studiestartsstöd, dnr AMF 2021/222.

Bilaga 1. Metod

I utredningen har vi i huvudsak använt oss kvalitativ metod i form av intervjuer och samtal med flera aktörer både inom och utanför Stockholm stad. Vi har även använt en del beskrivande statistik från vårt barn- och elevregister (BER), CSN och SCB.

Om Stockholms stads arbete med studiestartsstöd

Hur Stockholms stad arbetar med studiestartsstödet har kartlagts genom intervjuer med chefer och medarbetare inom olika verksamheter i staden. I vissa fall har vi mejlat frågor och fått skriftliga svar. Följande grupper av studie- och yrkesvägledare har utredningen haft kontakt med:

- Intervju via Skype eller telefon med fyra studie- och yrkesvägledare på vägledningsenheten
- Intervju via Skype eller telefon med fyra studie- och yrkesvägledare på tre olika jobbtorg för vuxna
- Frågor via mejl till två studie- och yrkesvägledare på två olika jobbtorg för ungdomar (målgrupp 16-29)
- Intervju med tre personer via Skype och frågor via mejl till två studie- och yrkesvägledare på fyra sfi-skolor
- Frågor via mejl till två studie- och yrkesvägledare på Etableringscentrum.

Inom arbetsmarknadsförvaltningen har vi även intervjuat eller haft samtal med:

- Samordnare för studiestartsstöd på vägledningsenheten
- Tidigare samordnare för studie- och yrkesvägledare på utvecklings- och utredningsstaben
- Biträdande enhetschef för vägledningsenheten
- Biträdande chef VO antagning och stöd på Vuxenutbildning Stockholm och chef för Jobbtorg inom Jobbtorg Stockholm om roller och ansvar för studiestartsstöd
- Biträdande chef VO antagning och stöd på Vuxenutbildning Stockholm i egenskap av samordnare för *Fler till studier*
- Samordnare för romsk inkludering, samordnare för stadsdelsmammor och samordnare för samhällsvägledare på utvecklings- och utredningsstaben
- Biträdande utvecklingschef
- Kommunikatör med erfarenhet av studiestartsstöd

Intervjuerna har på olika sätt omfattat följande områden:

- hur och vilka målgrupper som nås av information om studiestartsstöd
- hur stadens arbete upplevs fungera

- hur rollfördelningen ser ut
- möjliga utvecklingsområden i arbetet

Utöver detta har vi haft följande intervjuer och kontakter:

- Intervju med två utredare på socialförvaltningen
- Frågor via mejl till enhetschefer på enheter för ekonomiskt bistånd på tre stadsdelsförvaltningar
- Intervju med tre arbetsförmedlare i ett utbildningsteam på ett av Arbetsförmedlingens lokalkontor i Stockholm

Kontakten med socialförvaltningen och stadsdelsförvaltningen har till stor del rört information om studiestartsstöd, samverkan med jobbtorgen och kompletterande ekonomiskt bistånd.

Intervjun med studieteamet på Arbetsförmedlingens lokalkontor rörde Arbetsförmedlingens arbete för att rekrytera till studier med fokus på studiestartsstöd och samverkan med Stockholms stad.

Vi har även tagit del av flera olika dokument som varit relevanta, exempelvis lathundar för studiestartsstöd, tidigare rollbeskrivningar för studiestartsstöd, uppdragsbeskrivningar för studie- och yrkesvägledare och utredningen om stadens samlade studie- och yrkesvägledning. Vi har även tagit del av information på externa hemsidor om vuxenutbildning och interna samarbetsytor för studie- och yrkesvägledare.

Om statistik för studiestartsstödet

Vi har i utredningen använt oss av beskrivande statistik i syfte att på olika sätt beskriva vilka stockholmare som tar del av studiestartsstödet, vad det studerar och hur det går för dem. Från CSN och SCB har vi kunnat begära ut statistik på gruppnivå för alla stockholmare som fått studiestartsstöd utbetalt under en viss period.

Barn- och elevregistret har använts för att beskriva var de som ansöker om studiestartsstöd bor

Det framgår inte i stadens barn- och elevregister, BER, vem som studerar med studiestartsstöd. Det finns begränsade möjligheter till samkörning av uppgifter från BER med uppgifter från CSN. Från CSN har staden tillgång till inkomna ansökningar om studiestartsstöd för personer det senaste året. Om man begär ut listan den 1 oktober 2023 får man uppgifter på de personer som ansökt om studiestartsstöd det senaste året sedan 1 oktober 2022. Många av dessa personer är under handläggning och har inte fått beslut om de beviljats studiestartsstöd. Vissa av de som beviljas kommer inte börja studera av olika skäl. Listan visar därmed inte vilka som får studiestartsstöd utbetalt till sig under en specifik tidsperiod.

Vi har valt att samköra uppgifter om stadsdel för personer som har inkomna ansökningar om studiestartsstöd till CSN och som finns registrerade i BER som att de har sökt eller påbörjat studier. Det ger en övergripande bild av från var i staden vi rekryterar personer att studera med studiestartsstöd.

Övergripande statistik om de som studerar med studiestartsstöd finns hos CSN

Från CSN har vi begärt och fått uppgifter utan kostnad om de stockholmare som studerat med studiestartsstöd under 2017 till och med 2022. Vi har i princip kunnat få de uppgifter som CSN årligen redovisar för hela Sverige i sin X-rapport, men endast för de som är folkbokförda i Stockholm. För hela Sverige har CSN redovisat antal som studerar en yrkesutbildning och varav dem hur många som studerar en bristyrkesutbildning. De uppgifterna gick inte att ta fram endast för personer folkbokförda i Stockholm.

Följande uppgifter har efterfrågats uppdelat på kön och redovisat som antal:

- Antal som fått studiestartsstöd
- Antal som fått tilläggsbidrag
- Helårsekvivalenter
- Utländska medborgare och tre vanligaste länderna
- Studerar heltid
- Ålder (uppdelat på kategorier)
- Tidigare utbildning, uppdelat på utbildningskategorier:
 - o okänd utbildningsbakgrund
 - o saknar formell utbildning
 - o grundskoleutbildning kortare än 9 år
 - o grundskoleutbildning minst 9 år
 - o gymnasieutbildning
- Studier på komvux och folkhögskola
- Studier på grundläggande och gymnasial nivå
- Fått studiemedel utbetalt efter studier med SST uppdelat på studier på olika nivåer:
 - o grundläggande nivå
 - o gymnasial nivå
 - o eftergymnasial nivå
 - o övrig eftergymnasial utbildning
- Återkrav av studiestartsstöd

Etablering på arbetsmarknaden kan följas via SCB:s statistik

Från SCB har vi beställt uppgifter om etableringsstatus på arbetsmarknaden för personer som studerat med studiestartsstöd år 2018, 2019 och 2020. Etableringsstatusen för stockholmare som studerat med studiestartsstöd finns för det föreliggande året och de

två efterliggande åren. Det gör det möjligt att se hur många som gjort en förflyttning mot att mer varaktigt etablera sig på arbetsmarknaden. Metoden kan tyvärr inte jämföra hur liknande målgrupper har förändrat sin etablering på arbetsmarknaden under perioden. Följande kategorier används av SCB:

1. Etablerad på arbetsmarknaden
2. Högstuderande
3. Övriga studier (uppdelat på komvux)
4. Osäker ställning på arbetsmarknaden
5. Svag ställning på arbetsmarknaden
6. Varken arbete eller studier.

Etableringsstatus är ett mått som SCB använder i sig av i egna rapporter och som arbetsmarknadsförvaltningen också följer för studerande inom komvux, exempelvis i verksamhetsberättelsen.

Bilaga 2. Statistik om stockholmare som studerar med studiestartsstöd

Statistik från Centrala studiestödsnämnden, CSN

Statistik från CSN om de stockholmare som studerat med studiestartsstöd under 2017 till och med 2022.

Antal studerande med studiestartsstöd

Tabell 1. Antal och andel män och kvinnor folkbokförda i Stockholms stad som fått studiestartsstöd år 2017-2022

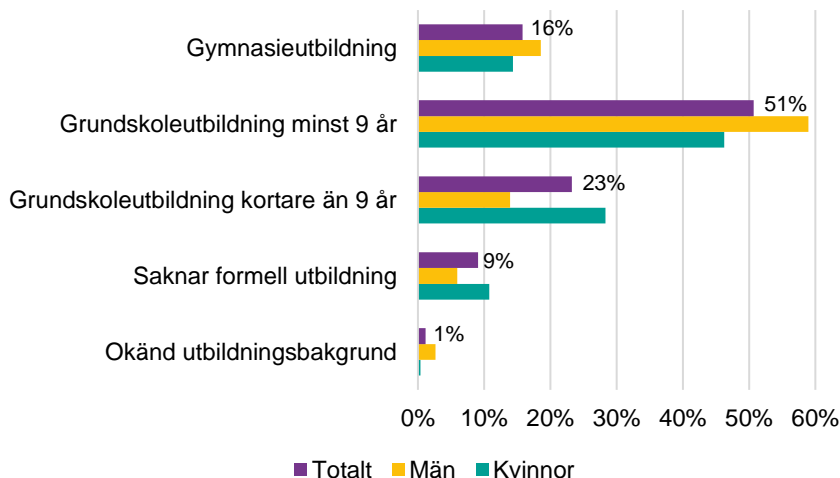
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Män	6 (21 %)	115 (36 %)	277 (43 %)	191 (34 %)	242 (34 %)	152 (35 %)
Kvinnor	22 (79 %)	201 (64 %)	364 (57 %)	377 (66 %)	476 (66 %)	278 (65 %)
Totalt	28	316	641	568	718	430

De studerandes bakgrund

Tabell 2. Beskrivande statistik för folkbokförda i Stockholms stad som fått studiestartsstöd under perioden 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Andel utländska medborgare	25 %	45 %	60 %	61 %	46 %	40 %
Antal helårsekvivalenter ⁴¹	9	181	394	288	433	226
Andel som är 40 år och äldre	39 %	37 %	34 %	37 %	38 %	42 %
Andel som fått tilläggsbidrag	64 %	55 %	52 %	61 %	58 %	53 %
Andel kvinnor av de som fått tilläggsbidrag	89 %	77 %	70 %	82 %	82 %	81 %

De studerandes utbildningsbakgrund framgår av diagram 1. En större andel av männen än kvinnorna hade en avslutad gymnasieutbildning eller en grundskoleutbildning om minst 9 år. En större andel kvinnor än män hade en kortare grundskoleutbildning än 9 år eller saknade helt formell utbildning.

Diagram 1. Studerande stockholmare med studiestartsstöd fördelade efter utbildningsbakgrund och kön år 2022

Tabell 3. Studerande stockholmare med studiestartsstöd fördelade efter utbildningsbakgrund och kön år 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Okänd utbildningsbakgrund	0 %	0 %	1 %	2 %	1 %	1 %
Saknar formell utbildning	32 %	8 %	4 %	3 %	5 %	9 %
Grundskoleutbildning kortare än 9 år	7 %	16 %	19 %	23 %	20 %	23 %
Grundskoleutbildning minst 9 år	50 %	47 %	38 %	35 %	45 %	51 %
Gymnasieutbildning	11 %	30 %	38 %	38 %	29 %	16 %

Om studierna med studiestartsstöd

Tabell 4. Studerande stockholmare med studiestartsstöd år 2017-2022, andel per skolform och studienivå^{footnot}

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Studier på folkhögskola	7 %	7 %	5 %	8 %	9 %	7 %
Studier på komvux	93 %	93 %	95 %	92 %	91 %	93 %
Studier på grundläggande nivå	39 %	43 %	39 %	33 %	26 %	26 %
Studier på gymnasial nivå	61 %	77 %	85 %	83 %	85 %	86 %

Tabell 5. Studerande stockholmare med studiestartsstöd 2022, andel per kön och studienivå

	Studier på grundskolenivå	Studier på gymnasial nivå
Andel av männen	18 %	91 %
Andel av kvinnorna	30 %	82 %
Andel av samtliga studerande	26 %	86 %

Efter studierna med studiestartsstöd

Av tabell 6 framgår hur stor andel av de som studerat med studiestartsstöd som har fortsatt att studera med studiemedel. Dessa studier kan ha påbörjats samma år som personen studerat med studiestartsstöd eller fram till och med 2022. Av de som studerade

med studiestartsstöd under 2022 har 32 procent fortsatt studera med studiemedel. Denna andel kommer att öka när statistik finns för fler år framåt för denna årskull.

Tabell 6. Antal och andel studerande stockholmare som haft studiemedel efter studierna med studiestartsstöd⁴², fördelade efter året med studiestartsstöd⁴³

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Antal studerande med studiestartsstöd	28	316	641	568	718	430
Antal studerande med studiemedel efter studiestartsstöd	22	214	422	373	413	136
Andel studerande med studiemedel efter studiestartsstöd	79 %	68 %	66 %	66 %	58 %	32 % ⁴⁴

Av de som haft studiestartsstöd under 2022 och under samma år studerat med studiemedel har 88 procent studerat på gymnasial nivå. 19 procent har studerat på grundläggande nivå. Det framgår av tabell 7.

Tabell 7. Andel av stockholmare som haft studiemedel efter studierna med studiestartsstöd fördelat på studienivå

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Grundläggande nivå	32 %	28 %	36 %	38 %	24 %	19 %
Gymnasial nivå	91 %	88 %	89 %	87 %	87 %	88 %
Eftergymnasial nivå	5 %	9 %	11 %	9 %	5 %	4 %
Övrig eftergymnasial nivå	0 %	9 %	7 %	4 %	3 %	3 %

Statistik från Statistiska centralbyrån, SCB

Etableringsstatus före och efter studierna med studiestartsstöd

SCB har levererat statistik för etableringsstatus för stockholmare som studerade med studiestartsstöd 2018, 2019 och 2020. Deras etableringsstatus har följts från året innan de studerade med studiestartsstöd till och med år 2021 då den senast tillgängliga statistiken finns. En person kan ha fått studiestartsstöd två år och följs då upp i flera olika tidsserier.

Etableringsstatus beskriver den huvudsakliga aktiviteten och anknytningen till arbetsmarknaden under ett helt kalenderår. En persons etableringsstatus baseras på flera olika registeruppgifter som kombineras enligt givna definitioner. Måttet har utvecklats av Högskoleverket (nu Universitetskanslersämbetet) och SCB. Sedan

⁴² Personen har studerat med studiemedel samma år eller fram till 31 december 2022 efter studierna med studiestartsstöd.

⁴³ En person kan ha haft studiestartsstöd under flera år och förekommer då i flera kategorier.

⁴⁴ Denna andel kommer att öka när statistik finns för fler år framåt för årskullen.

dess har måttet använts regelbundet i uppföljningar av etableringsstatus efter studier inom gymnasieskolan, vuxenutbildningen och högskolan.

Statistik för stockholmare som studerade med studiestartsstöd år 2018

Tabell 8. Etableringsstatus år 2017-2021 för personer med hemkommun Stockholm under 2018 som under 2018 fått studiestartsstöd.

Året för etableringsstatus	2017		2018		2019		2020		2021	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Etablerad på arbetsmarknaden	0	0	0	0	5	5	15	10	20	15
Högskolestuderande	0	0	0	0	5	0	5	5	5	5
Övriga studier	55	20	110	55	85	45	50	20	35	15
<i>Varav inom övriga studier: komvux</i>	<i>50</i>	<i>20</i>	<i>100</i>	<i>55</i>	<i>80</i>	<i>40</i>	<i>45</i>	<i>15</i>	<i>30</i>	<i>10</i>
Osäker ställning på arbetsmarknaden	5	5	0	0	5	0	10	5	10	15
Svag ställning på arbetsmarknaden	15	15	0	0	5	5	15	10	20	5
Varken arbete eller studier	40	15	0	0	5	0	15	5	20	5

Diagram 2. Etableringsstatus år 2017 och år 2021 för stockholmare som studerade med studiestartsstöd år 2018, **kvinnor**

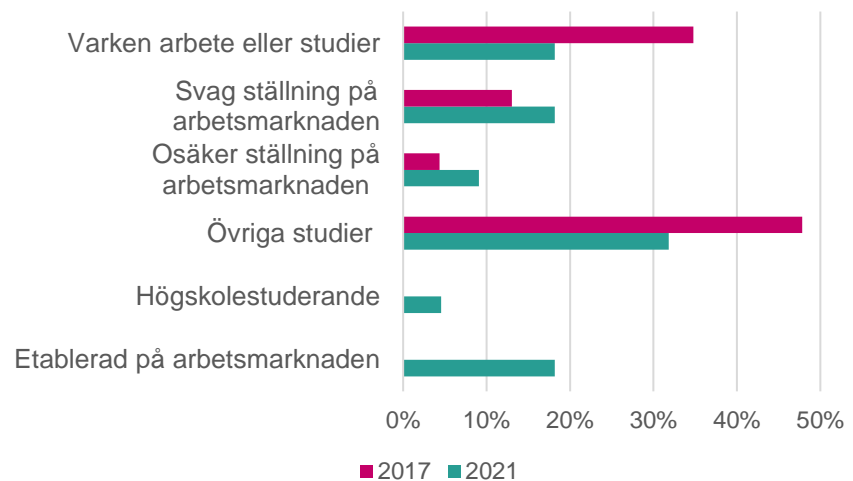
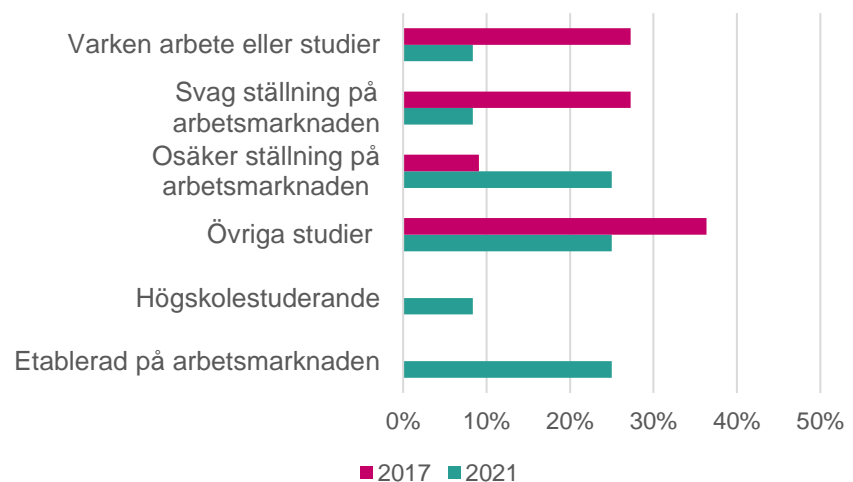

Diagram 3. Etableringsstatus år 2017 och år 2021 för stockholmare som studerade med studiestartsstöd år 2018, **män**

Statistik för stockholmare som studerade med studiestartsstöd år 2019

Tabell 9. Etableringsstatus år 2018-2021 för personer med hemkommun Stockholm under 2019 som under 2019 fått studiestartsstöd.

Året för etableringsstatus	2018		2019		2020		2021	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Etablerad på arbetsmarknaden	0	0	5	5	15	10	20	15
Högskolestuderande	0	0	5	0	5	5	5	5
Övriga studier	110	55	85	45	50	20	35	15
<i>Varav inom övriga studier: komvux</i>	<i>100</i>	<i>55</i>	<i>80</i>	<i>40</i>	<i>45</i>	<i>15</i>	<i>30</i>	<i>10</i>
Osäker ställning på arbetsmarknaden	0	0	5	0	10	5	10	15
Svag ställning på arbetsmarknaden	0	0	5	5	15	10	20	5
Varken arbete eller studier	0	0	5	0	15	5	20	5

Diagram för etableringsstatus för stockholmare som studerade med studiestartsstöd år 2019 finns i avsnitt 2.3 *Efter studierna med studiestartsstöd*

Statistik för stockholmare som studerade med studiestartsstöd år 2020

Tabell 10. Etableringsstatus år 2019-2021 för personer med hemkommun Stockholm under 2020 som under 2020 fått studiestartsstöd.

Året för etableringsstatus	2019		2020		2021	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Etablerad på arbetsmarknaden	10	5	5	0	5	5
Högskolestuderande	0	0	5	0	10	5
Övriga studier	125	60	305	145	265	110
<i>Varav inom övriga studier: komvux</i>	<i>120</i>	<i>55</i>	<i>280</i>	<i>130</i>	<i>240</i>	<i>95</i>
Osäker ställning på arbetsmarknaden	15	10	0	0	0	10
Svag ställning på arbetsmarknaden	45	30	0	0	15	5
Varken arbete eller studier	115	40	0	0	15	10

Diagram 4. Etableringsstatus år 2019 och år 2021 för stockholmare som studerade med studiestartsstöd år 2020, **kvinnor**

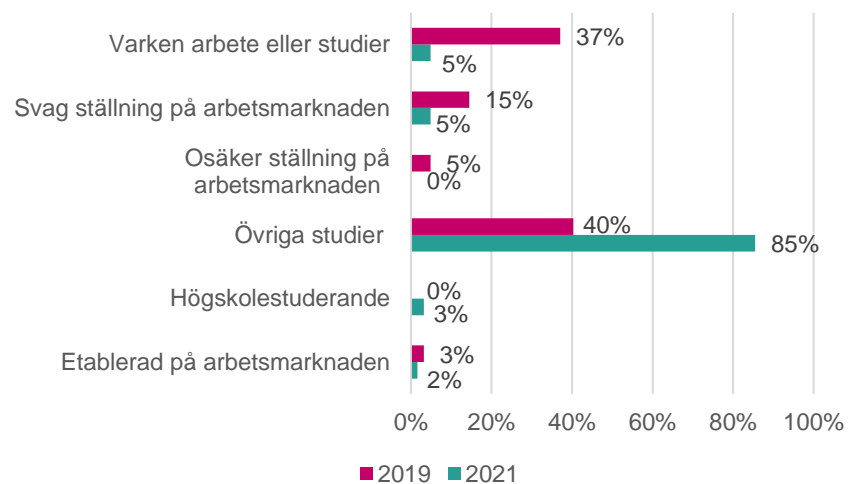

Diagram 5. Etableringsstatus år 2019 och år 2021 för stockholmare som studerade med studiestartsstöd år 2020, **män**